

ADMINISTRAZIOAREKIKO AUZI JURISDIKZIOA

1. Zein da Administrazioaren auzi jurisdikzioaren eremua?

Eremua zehazteko ikuspuntu objektiboa eta subjektiboa hartu behar ditugu kontuan.

Eremu objektiboa jarduera administratiboek zehazten dute, Zuzenbide Administratibopean dauden jardueri loturiko edozein gatazka barnebiltzen du. Espresuki aipatzen dira legearen azpitik dauden erregelamendu edo xedapen orokorrak. Dekretu legegileen kontrola ere eremu honetan kokatzen da, baina ikuskatzeko bakarrik.

Ikuspuntu subjektiboa modu zabalean ulertzen da. LJCAk Administrazio publikotzat hartzen ditu Estatuaren Administrazio orokorrak, AAEEenak, Toki administrazioa osatzen duten erakundeak eta edozein motatako Zuzenbide publikoko erakundeak (1.2 art). Hauez gain, Botere Judizialaren Kontseilu Orokorraren egintza eta xedapenak eta Epaitegi edo Auzitegien gobernu organoen jarduera administratiboa eremu honetan sartzen ditu LJCAk.

Hauteskunde Administrazioaren jarduera kontrolatzearen inguruan, LOREGek helegite kontenzioso-administratibo berezi bat arautzen du, urgentziazkoa eta oso laburtua. Hauek jurisdikzio honen aurrean tarteratuko dira, eta arau orokorrak modu ordeztalean aplikatuko zaizkio.

Hala ere, Administrazio publikoen jardun osoa ez dago eremu honen barruan. Hori bai, araudi harmonizatupeko sektore publikoko kontratuen esleipen egintzen kasuan, kontrol judiziala posible da, egintza horiek Administrazio eskudunak berresten baditu. Kasu horretan, helegite berezia edo erreklamazioa ebatzen duen egintza administratiboa aurkatu daiteke.

Ondoren, LJCAko 2. eta 3. artikulutan eremua oraindik eta gehiago zehazten da. 2. artikulua ñabardura batzuk egin arren, egintza eta erabaki batzuen jurisdikzioaren kontrola berresten du. 3. artikulua berriz, beste gai batzuk eremutik kanpora usten ditu.

2. Egintza politikoak kontrolagarriak al dira LJCAren arabera?

Kontu polemikoa da. Kategoria hau Frantzian sortu zen *Conseil d'État*-en jurisprudentziaren bidez. Bertan Estatu Kontseiluak bere burua eskumen gabe deklaratzeari erabaki zuen arrazoi politikodun Gobernuaren egintzak ebatzteko. Hau Espainiara pasa eta horrela mantendu zen.

Idea hau gaur egun ez dator bat Zuzenbide Estatuak suposatzen duenarekin. Hori dela eta, doktrinaren kritika eta jurisprudentziaren berrikuspena eman da.

Hasteko arrazoi politikoarena baztertu egin da, materialki egintza administratiboak zirenak eta eskubideen urraketak askotan kanpo usten zituelako honek. Horren ondorioz, egintza politiko izatera pasa ziren Estatuaren beste botere batzuekin zerikusia zuten gobernu erabaki batzuk eta nazioarteko harremanetako beste batzuk. (parrafo hau no entiende ni txus)

90. hamarkada arte ikuspuntu hau mantendu zen. Sententzien arabera, Gobernuaren jarduera guztiak ez zeuden Zuzenbide Administratiboaren menpe, ondorioz, praktikan, egintza politiko baten aurkako helegite kontenzioso-administratiboa ez zen onartzen.

XX. mendearen bigarren erdian, aldaketa nabarmen bat eman zuen Auzitegi Gorenak. Honek, egintza politikoaren existentzia ukatu gabe, elementu arautu batzuk egon zitezkeela onartu zuen. Ondorioz, egintza politikoaren aurkako helegiteak onartu beharko izango ziren, elementu arautu horiek dauden eta errespetatuak izan diren edo ez ikusteko. Hau guztia diskrezionalitate politikoa errespetatuz.

LJCAk doktrina hau jaso zuen 2. artikuluan. Horren arabera, Gobernuaren eta AAEEen Gobernu Kontseiluen egintzak administrazioarekiko auzi-jurisdikzioak kontrola ditzake, oinarritzko eskubideak eta elementu arautuak babesteko, eta kasuan kasu, kalte-ordainak zehazteko. Praktikan ordea zaila da prozesu judizial baten baitan jartzea interes publikoa edo botere banaketa arriskuan jarri gabe. Bestalde, Exekutiboaren zenbait jardueren kontrol judiziala helegite kontencioso-administratibo bat ez den beste bide batetik burutu daiteke, Kontrol parlamentariotik esaterako.

3. Zer dira aurre-judizioko arazoak eta nori dagokio hauek aztertzea?

4. Zein organo judizialek osatzen dute Administrazioaren auzi-jurisdikzioa? Eskema bat egin eta haien eskumenak laburki adierazi.

- **Administrazioarekiko Auzi Jurisdikzioko Epaitegiak (8. art)**

Estatuko lurralde osora euren eskumenak zabaltzen ez dituzten Administrazioen aurkako errekurtsioak ebatziko dituzte. Horien artean adibidez:

- Administrazio lokal edo hauen menpeko entitate eta korporazioen egintzen aurkako errekurtsioak. (Hiri plangintzen aurkako errekurtsioak salbu, erreglamendu izaera dutelako)
- AAEEko Administrazioek pertsonal saileko eta administrazioaren ondare erantzunkizunaren gainean emandako egintzen aurkako errekurtsioak
- Administrazio periferiko estatal eta autonomikoaren egintzen aurkako errekurtsioak

- **Administrazioarekiko Auzien Epaitegi Zentralak (9. art)**

Estatu lurralde osoan zehar eskumenak dituzten administrazio horien egintzen aurkako errekurtsioen ingurukoak ebatziko dituzte.

- Estatu ministro eta idazkariak pertsonal arloan emandakoak
- Estatuko Administrazio Orokorrak ezarritako kopuru txikiko zehapen administratiboak
- Estatu osoan eskumenak ituzten estatu sektore publikoko organismo eta entitate publikoak emandakoak
- Estatu idazkari eta ministroek ondare erantzunkizunaren arloan emandako ebazpenak
- Asilo politiko eskaera ukatzen dituztenak
- Kirol Diziplinako Komite Espainiarrak kirol arloan emandako ebazpenak

- **Justizia Auzitegi Nagusietako Administrazioarekiko Auzien Salak (10.art)**

Legez espresuki beste jurisdikzio organoei ez esleitutako eskumenak egongo dira hauen esku.

- Toki-administrazioaren eta AAEEko administrazioen egintzak, hauen eskuduntzak auzien epaitegiei esleitu ez bazaie.
- AAEEK eta toki entitateek emandako xedapen orokorrak
- Probintzietako eta AAEEko hauteskunde-batzordeen egintzak eta xedapenak...
- Biltzeko eskubidea arautzen duen LOan aurreikusten diren bileren debekua edo haiek aldatzeko proposamenak

- **Auzitegi Nazionaleko Administrazioarekiko Auzien Sala (11. art)**

Instantzia bakarrean:

- Ministroen eta Estatu-idazkarien xedapen orokor eta egintzen inguruan aurkezen diren errekursoak, eta pertsonal-arloaren inguruan aurkezen direnak, zerbitzu-harremana sortzeari edo bukatzeari buruzkoak badira
- Ministroen eta Estatu-idazkarien egintzen kontrako errekursoak, nazio-lurralde osoan eskumena duten beste organo edo erakunde batzuen egintzak zuzentzen badituzte
- Ekonomia eta Ogasun Ministerioak eta Auzitegi Ekonomiko-administratibo Zentralak emandako egintza ekonomiko administratiboak

- **Auzitegi Goreneko Administrazioarekiko Auzien Sala:**

Instantzia bakarrean:

- Ministro Kontseiluaren eta Gobernuaren batzorde eskuordetuen egintzak eta xedapenak
- Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren egintzak eta xedapenak
- Diputatuen Kongresuaren, Senatuaren, Konst. Auzit., Kontu Auz. eta Herriaren Defendatzailearen organo eskudunek pertsonal, administrazio eta ondare kudeaketaren arloetan onartutako egintzak eta xedapenak.

5. Zein kasutan har dezakete partikularrek demandatu posizioa?

Demandatua helegite jartzailearen pretentsioaren aurka jartzen den alderdia izango da, orokorrean Administrazio publiko bat izango dena. Hala ere, alderdi kodemandau bezala, demandatzailearen pretentsioen bidez, interes legitimoak edo eskubideak ukituta ikusi ahal izango ituzeken pertsona edo entitate pribatu/publikoak izan daitezke.

Horren adibide aseguru etxeak izango genituzte. Administrazio baten erantzunkizuna eskatzen denan, eta Administrazio jakin hori, aseguru poliza bidez aseguraturuta dagoenean, aseguru etxea demandatu edo kodemandatu bezala izango genuke prozesuan.

Partikularrei dagokionez, demandatu bezala parte hartzeko kasu bakarra, Botere Judizialaren 9.4 artikuluan zehazten da. Ondare erantzunkizunarekin lotutako prozesu batean, demandatzaileak alegatutako kalte horien sorreran subjektu pribatuek parte hartu izan balute, orduan demandatu izaera izango lukete prozesuan.

6. Zeinek egiten du ordezkaritza prozesu hauetan? Eta defentsa?

Printzipioz abokatu eta prokuradoreen bitartez egingo da. Salbuespen bezala bere kabuz, haien berezko eskubideen defentsan dauden funtzionario publikoak egongo lirarteke.

Abokatu eta prokuradoreen parte hartzeari dagokionez, bi egoera bereizten dira. Alde batetik, prozesua epaitegi edo epaitegi zentral batek izapidetua bada, alderdiek abokatu bidez gauzatuko dute defentsa, eta abokatuak alderdien ordezkaritza jardungo du epaiketan.

Bestetik, auztitegian izapidetzen bada prozesua, alderdiek abokatuaren defentsa eta prokuradorearen ordezkaritza beharko dute.

Administrazio publiko eta organo konstituzionalen defentsari dagokionez, zerbitzu juridikoko abokatuen bitartez gauzatuko da, baina beste abokatu edo prokuradore batzuk ere izendatu ahal izango dituzte.

7. Zer da legitimazioa eta nori aitortzen zaio?

Pertsona fisiko zein juridikoek Administrazio auzi jurisdikzioan alderdi bezala jokatzeko, gaitasun prozesalaz gain, prozesuaren objektuarekiko erlazio konkretu bat adierazi beharko dute (interes edo eskubide propio bat), hau da, legitimazioa (LJCA 19. art).

Legitimazio aktibo eta pasiboa egongo da, baina LJCAk aktiboari egiten dio erreferentzia, hau

da, errekursoak jartzeko eskumenari.

1978ko Konstituzioaren bidez legitimazioaren garapen nabarmena eman zen, interes legitimoei egiten zitzaielarik erreferentzia. Bertan, interes zuzenak zituztenei gain, modu indibidual eta kolektibo batean zeharkako interesak dituztenei ere aitortzen zaie legitimazioa.

Interes kolektiboei erreferentzia egiteko, 19.1.b-k aurreikusten du. Bertan legitimazio esparrua zabaltzen da eta talde eta entitate desberdinen interesak defendatzeko legitimazioa aitortzen da. Hauek hala ere, prozesuko objektu eta interes sozialen arteko lotura zehatz bat izatea beharrezkoa izango da.

Bestalde, 3/2007 LOk legitimazio esparrua gehiago zabaltzen du. Bertan, **gizon eta emakumeen** arteko **berdintasunaren** aldeko lanak gauzatuko dituzten sindikatu eta elkartei legitimazioa aitortzen zaie.

Ondoren, **Administrazio edo entitate publiko desberdinen artean** errekursoak jartzeko legitimazioa ere aipatzekoa da. Haien eskumen propioak babesteko legitimazioa emango zaie. (Berdina Ministeritza Fiskalarekin).

Azkenik, **akzio herrikoia** egongo da. Honek legitimitatea ematen dio edozein hiritarri, interes legitimorik adierazi gabe eta akzio popularra gauzatuz administrazio auzi jurisdikzioan parte hartzeko. Hirigintza prozesutan gerta daiteke adibidez, interes orokorra jokoan egongo delako.

8. Zein jardueren aurka tartera daiteke administrazioarekiko auzi helegitea?

Hemen beharrezkoa da errekursoaren objektua eta aldeek aurkeztutako pretentsioa bereiztea. Administrazioaren legez kontrako jarduera zehatz bat aurkartzeko errekurso administratiboak erabiliko ditugu, modu honetan auziaren objektua zehaztuko dugularik. Helegite hauen helburua, hiritarrak babes judizial eraginkorra lortzea izango da. Hauek Administrazioaren egintzen, erregelamenduen, jarduera-ezen eta egitate bideen aurrean tarteratu ahal izango ditugu.

Egintzen aurrean, egintzak isilbidezkoak edo espresuak badira aurkatuko dugu helegite bat. Hala ere, bide administratiboari amaiera eman beharko diote. Bestalde, behin betiko egintzez gain, izapidezko egintza kualifikatuak, azken emaitzan eragina badute edo prozesuarekin jarraitzea eragozten badute, edo interes legitimoen gainean konponezinak diren kalteak eragiten badituzte errekurritu ahal izango dira.

Egintza Politikoak ere aurkatu ahal izango dira, aurretiazko eta irmoak diren ekintza berriak ez badira eta denboraz kanpo errekurritutako onartutako egintzak.

Erregelamendu edo xedapen orokorrak, zuzenean edo zeharka errekurritu ahal izango ditugu. Zuzenean errekurritzen baditugu, xedapenaren argitalpe eman denetik hilabeteko epea izango dugu xedapen horren aurka tarteratzeko. Baiezpen ebazpen batek, xedapen hori deuseza deklaratu luke *erga omnes* efektu gabe utziz.

Zeharkako errekursoaren bidez errekurritzen badugu, xedapen horretatik eratorritako egintza bat aurkatuko dugu, honen argitalpenetik hilabeteko epean eta oinarritzat erregelamenduen lege-kontrakotasuna izango dugularik.

Egintza deuseza edo deuseztagarria deklaratu ahal izango da. Xedapen orokorra deuseza deklartzeko ordea, egintzaren deuseztasuna edo deuseztagarritasuna ebatzi duen organo judizialak, horretarako eskumena izan behar du. Hau da, egintzaren ebazpena epaitegi arrunt batek eman badu, epaileak lege-kontrakotasun arazoa aurkeztuko du deuseztasuna deklartzeko eskumena duen organoari auto baten bidez.

Jarduera ezaren kasuan auzi helegiteen bidez jarduera eza materiala aurkatzen da. Hau ez-egite kasuetatik erator daiteke. Kasu hauetan interesdunek egintza irmo propio hori exekutatzea eskatuko dute, eta horrela izan ezean, hilabeteko epean helegite kontencioso administratiboa tarteratuko dute, prozedura laburtu bidez, nahitaezko exekuziora kondenatuko duen ebazpena lortzeko.

Ez egitearez gain, Administrazioaren prestazio eza ere aurkatu ahal izango da. Administrazioak beharrezko zerbitzu bat ematen ez badu horretara behartuta egonda, interesdunek obligazioa betetzea eskatuko diote, eta betetzen ez badu, hiru hilabeteko epean errekurso administratibo kontenciosoa tarteratu ahal izango dute.

Egitate bideari dagokionez, hirugarren eskubide eta interes legítimoak kaltetuko dituen jarduera material bat oinarri juridikorik gabe egiten bada emango da. Honen aurrean errekursoa tarteratzeko bi aukera daude. Lehenik eta behin kautela neurriak eskatzea, 10 eguneko epea izango dugularik. Bestetik, egitate bidea eman denetik 20 egun izango ditugu egitate bideagatiko errekurso kontencioso administratiboa tarteratzeko. Honek eskubide kaltetu baten babes zuzena egitea izango du helburutzat.

9. Zein izan daitezke pretentsioak prozesu hauetan? Zer adierazten du kongruentzia printzipioak?

Errekurtoetan, prozesuaren objektua zehazteaz gain, pretentsioak zehazteko aukera dago. Honekin, prozesuko ebazpenak beraien aldeko egoera juridiko individualizatu bat eta Administrazioaren jarduerak eragindako kalteen indemnizazioa onartzea eskatu ahal izango dute.

Jarduera-ezaren kasutan, demandatzaileak Administrazioak bere obligazioak bete ditzan kondenatzea eskatzeko aukera dago, eta **egitate bidean**, Administrazioaren jarduera zuzenbidekontrakoa deklaratzeko eskatzeko aukera.

Modu honetan alderdiek aurkeztutako pretentsio, oinarri juridiko, egitate, frogen... arabera epaileak auziaren ebazpena emango du, kongruentziaz jokatzuz.

Errekurso kontencioso administratiboetan, kongruentzia printzipioari ñabardura bat egiten zaio administrazioaren legalitate kontrolari begira.

Epaileek epaia eman baina lehen prozesuaren arazoa behar bezala aztertu ez dela uste badute, 10 eguneko epea emango du beharrezko alegazioak egiteko.

Azkenik, kongruentzia printzipioaren garrantzia azpimarratzeko, epaileak auzia pretentsioen eta oinarri juridikoen arabera ebatziko ez balu, babes juridiko eraginkorra urratuko luke, oinarrizko eskubide bat alegia, horrek dituen ondorioekin.

10. Nola egituratzen da administrazioarekiko auzi prozesua?

11. Nola hasten da administrazioarekiko auzi prozesua? Zein dokumentu aurkeztu behar dira?

Idazki baten bidez hasten da orokorrean. Idazki horretan, xedapena, egintza, jardute-eza edo egitatez bidezko jarduera bat aurkatzen den adierazi beharko da eta errekursoa jarritzat har dadila eskatu. Honekin batera, beste dokumentu batzuk aurkeztu beharko dira: auzitara agertzen denaren ordezkaritza egiaztatzen duen agiria, legitimazioa egiaztatzen duen agiria (herentzia edo beste titulu baten bidez jaso badu), xedapen edo egintza espresuaren kopia, edo aldizkari ofizialaren aipamena eta aplikatzekoak diren arau eta estatutuen arabera, pertsona juridikoek akzioak baliatzeko eskatzen diren betekizunak betetzen direla egiaztatzeko agiria.

Agiriak aurkezten ez badira, edo guztiak aurkeztuko ez balira, epaitegiak edo salak zuzentzeko eskatuko du berehala. Zuzentzen ez badira, jarduketak artxibatzeke agindua emango da.

12. Zein kasutan has daiteke prozesua demandarekin?

Kaltegarritasun-errekurtsoaren kasuan demandatua edo demandatuak zein diren adierazi beharko dira zehazki, haien egoitzarekin edo bizilekuarekin batera. Demandarekin batera, kaltegarritasun deklarazioa eta administrazio espedienteak eskatuko da.

Hirugarren interesdunak ez dagoen kasutan, xedapen orokor, egintza, jardute-eza edo egitate bide baten kontrako errekurtsoa hasiko da demanda bidez. Kasu hauetan, errekurtsoa jarri izanaren iragarpena argitaratuko da eta 15 egun emango dira interes legitimoa dutenak pertsonaratzeko.

Prozedura laburtuetan, probidentzia bidez demanda onartuko da eta hura demandatuari helrazateko agindua emango da, alderdiak zitatuko direlarik bista-ekitaldirako, eguna eta ordua zehaztuz. Probidentziarekin batera, demandatuari administrazio-espedienteak igortzeko eskatuko da ikustaldirako jarritako data baino 15 egun lehenago. Demandarekin hasiko dira hurrungo gaietan zerikusia duten prozedura laburtuak: Adm. publikoen zerbitzuko pertsonalarekin, atzerritasuna eta asilo politikoaren eskaerekin, dopatzearen inguruko diziplina gaiekin eta 30.000€ zenbatekoa gainditzen ez dutenekin zerikusia dutenak.

13. Zein dira errekurtso bat ez onartzeko arrazoiak?

Epaitegi edo auzitegiaren jurisdikzio edo konpetentzia falta, errekurritu nahi duenak horretarako legitimaziorik ez izatea, errekurritu ezin daitekeen zerbaiteko errekurritzea edo errekurritzeko epea iraungitzea.

Hauetz gain, epai irmo batez aurretik berdinak diren errekurtsoak onartu ez badira ere ez dira onartuko. Egitatezko bidean emandako egintzen kontrako errekurtsoak eta administrazioaren jardute ezaren kontrako errekurtsoak ere ez dira onartuko administrazioaren eskutik errekurritu nahi diren egitateak eman ez direlaren zantzuak badaude edo oso argia bada.

Errekurtso bat ez onartzea erabaki aurretik, alderdiei jakinaraziko zaie eta 10 egun izango dituzte alegazioak emateko dagozkien agiriak aurkeztuz.

Azkenik LJCAk errekurtso batzuk aurreikusten ditu errekurtsoa onartzen ez duen autoaren kontra.

14. Zein modutan bukatu daiteke prozesua?

15. Zein kasutan onartzen da prozedura laburtua?

Epaitegiak dute hau aurrera eramateko ardura, epaitegi arruntek eta zentralak. Gai jakin batzuen inguruan bakarrik onartuko da prozedura laburtua: administrazio publikoko zerbitzu pertsonalean, atzerritasuna eta asilo politikoaren eskaerak onartzea, dopatzearen inguruko kirol-diziplinako gaiak eta 30.000€ko zenbateko gainditzen ez dituztenak, eta, administrazioaren jardute ezaren kontrako errekurtsoak.

Prozedura honek bereiztasun batzuk ditu. Demanda bidez hasten da eta horrekin batera auzi-jartzailearen eskubidea funtsatzen duen agiria eta 45.2 artikuluan aurreikusitakoak aurkeztu behar dira, prozedura arruntaren epe berdinean.

Probidentzia bidez idazkari judizialak demanda onartu eta demandatuari helarazteko agindua emango du, bista ekitaldirako zitatuz eta demandatuari administrazio-espedienteak igor dezala eskatuz, zitatutako eguna baino 15 egun lehenago. Hau, epaiketa aurretik kasua behar bezala

prestatzeko aukera izateko egiten da.

Errekurtsoa frogaldirik eta ahozko faserik gabe ebatzia izateko aukera ematen zaio auzi jartzaileari, 20 eguneko epean demanda erantzunda egongo litzatekelarik. Salbuespena, epaileak hau ez onartzea litzateke.

Bista dagoen kasuetan, aldeak edo aldeetako bat agertzearekin nahikoa da zabalik deklaratzeko. Demandatua bakarrik agertzen bada, auzi-jartzaileak kostuak ordainduko ditu, errekurtsorekin aurrera jarraitzeko asmoa ez dagoela ulertzen delako. Falta dena demandatua bada, epaiketak aurrera arazorik gabe egingo du.

Ahozko bistari dagokionez, auzi jartzaileak izango du lehenengo hitza, alegatutako oinarriak baieztatu aldatu zein berresteko aukera duelarik, baina ezingo du eskatutakoa aldatu. Ondoren demandatuak izango du hitza. Epaileak azkenean, alegazio hauei erantzungo dio, demandatuari entzun ondoren teorian.

Epaileak errekurtsua ez onartzeko kausarik ikusteko edo beste epaitegi edo auzitegi batera igortzea kasua posible da, baita prozedura laburraren egokitasun eza deklaratzeko ere. Epaia erabakia jarraipena onartzen badu, demandatuak alegazioak egingo dituzte.

Ondoren frogak proposatu eta onartzen diren frogak izanda, alde direnek zein hauen letratuek hitza hartuko dute. 10 eguneko epean, epaia emango du epaileak.

16. Noiz eska dezake demandatzaileak kautelazko neurri bat?

Sententzia irmo bat lortu bitartean, prozesu luzeetan, arruntetan edo hainbat instantzietan garatzen direnetan izaten da ohikoa. Honen bidez, atzera bueltarik ez duten ekintzak ekidituz, sententziaren eraginkortasuna bermatzen da.

Interesdunek neurriak hartzeko eskaera prozesuaren edozein unetan egin dezakete, xedapen orokor bat aurkatzen denean ezik. Kasu horietan errekurtsua jartzeko idazkian edo demanda idazkian egin beharko da eskaera.

Neurri hau hartzea erabaki daiteke egintza exekututzeak edo xedapena aplikatzeak xede legitimoa galaraz lezaketela ondorioztatzen bada. Izan ere, kontuan izan interes orokorra edo hirugarrenen eskubide edo interesak urratu ditzakela. Hori dela eta, epaileak interes guztien balioespena egingo du erabaki baina lehen.

Hauek pieza banandu bezala bideratzen dira eta erabakiak hamar eguneko epean emango dira sententzia indarra duen auto bidez. Presa bereziko inguruabarrak baldin badago, kontrako alderdiari entzun gabe hartuko da kautela neurria eta ez-egite eta egitate bidean errekurtsua jarri aurretik ere eskatu ahal izango da. Azken kasu hauetan, ondoren hamar egun izango ditugu errekurtsua jartzeko, bestela efekturik gabe geratuko da.

17. Zein errekurtsu aurreikusten dira Administrazioarekiko auzi-prozesuan probidentzi, auto eta epaien aurka? Errekurtso bakoitza aztertu laburki.

Probidentzien aurka: Kontu prozesalei buruzko erabakiak dira eta ez dute motibazio beharrik. Suplika errekurtsua tarteratu ahal izango da erabakia eman eta bost eguneko epean erabakia eman duen organoaren aurrean. Aldeei audientzia eman eta hiru eguneko epean ebatziko da errekurtsua

Idazkari judizialaren diligentzi eta dekretuen aurka: Suplika errekurtsua jarriko da idazkari judizialaren aurrean bost eguneko epean, baina dekretuak prozedurari amaiera ematen edo bere jarraipena eragozten badu, berraztertze errekurtsua jarri ahal izango da epaitegi edo auzitegian bost eguneko epe horretan.

Autoen aurka: Apelazio errekurtsua tarteratuko da autoa eman duen gaineko organoaren aurrean gai jakin batzuk ematen direnean. Suplika errekurtsua jar daiteke apelazio errekurtsua tarteratu ezin daitekenean.

Epaaien aurka:

- Apelazio errekurtsua: Bigarren auzialdia da eta oinarri juridikoak eta egitateak eztabaidatzeko tarteratu daiteke. Epaitegien eta epaitegi zentralen epaien aurka jartzen da, 30.000€ gorako auziak badira. Beti errekurritu ahal izango dira bestalde errekurtsu kontenzioso-administratiboa onartzen ez duten epaiak, oinarritzko eskubideak babesteko erabilitakoak, administrazioen arteko auziak ebazten dituztenak eta erregelamenduen aurkako errekurtsuak ebazten dituztenak. Sententzia eman duen organo berdinaren aurrean tarteratuko da hamabost eguneko epean.

- Kasazio errekurtsua: Ez da bigarren auzialdi bat. Frogatutako egitateak ezin dira honen bidez errekurritu. Kasazio arrunta Auzitegi Gorenari dagokio eta Justizia Auzitegi Nagusiaren eta Audientzia Nazionalaren epaien aurka soilik tarteratu daitezke.

· Kasazio arrunta: Oinarritzko arrazoiak auzitegiaren jurisdikzio eza eta izapide egintzek akats larriak izatea edo uziak ebazteko aplikatu beharreko legedi eta jurisprudentiaren edozein urraperen izan daitezke. Tarteratzeko baldintzak 600.000€ baina gehiagoko auzia izatea eta arrazoi zehatzengatik tarteratzea dira. Hala ere, oinarritzko eskubide bat badago jokoan tarteratu ahal izango da, baita erregelamendu bat jokoan badago adibidez. Ebazpena eman duen Salaren aurrean tarteratuko da hamar eguneko epean.

· Doktrina bateratzeko kasazio-errekurtsua: Arrunta tarteratu ezin bada, interesdunek 30.000€ baina goragoko epaien aurka errekurtsua jartzeko aukera dute. Auzitegi Nazionalak eta Justizia Auzitegi Nagusiak oinarri juridiko berdinekin eta egitate berdinekin beste erabaki bat ematen badute jar daiteken helegitea da.

Auzitegi Gorenak ebatziko ditu Zuzenbide Estataleko edo Europar Komunitateko doktrina urratu duten epaien aurrean ezarritako helegiteak, 30 eguneko epea egongo delarik tarteratzeko. Bestetik, Justizia Auzitegi Nagusiaren aurrean tarteratuko dira doktrina autonomikoa urratu den kasutan.

· Legearen intereseko kasazio-errekurtsua: Aurreko bi kasazio helegiteak tarteratu ezin direnean, epaileek, Justizia Auzitegi Nagusiek edo Audientzi Nazionalak emandako sententzia batean ezarritako doktrina zuzentzea du helburu. Epai horiek errakuntzak eman badira eta interes orokorra urratzen badute tarteratuko da errekurtsu hau. Legitimazioa dute Ad. Publikoek eta interes orokorra ordezkatzan duten elkarte edo erakundeek, baita Ministeritza Fiskalak ere.

· Berrikuspen errekurtsua: Sententzia irmoen aurka tarteratzen da, beste errekurtsuak jartzeko epea igaro denean. Prozesua berriz irekitzeko oinarritzko arrazoiek zerrenda mugatua osatzen dute. Horien artean ditugu prebikazioa edo funtzionario-eroskeria adibidez.

18. Zer esan nahi du apelazio errekurtsua “*bi efektuetara*” onargarria dela?

19. Zer gertatzen da Administrazioak ez badu epai judizial bat betetzen? Aukera guztiak aztertu.

Babes judizial eraginkorraren eskubideak epai judizial guztien betetzea exijitzen du.

Konstituzioko 118. artikulua epai eta ebazpen irmoak betetzearen beharrezkotasunaz hitz egiten du. Ohikoa izan da ordea administrazioak bere interesen kontrako epai judizialak atzeratu, gaizki betetzen edo ez betetzen ikustea.

Ordena kontenziosoko epaitegi eta auzitegiek bakarrik dute epaiak eta gainerako ebazpen judiziala exekutatzeko ahala eta alderdiak beharturik egongo dira adierazten den moduan betetzera. Betearazpena administrazioaren esku geratzea posible da kasu batzuetan baina hori aurrera eramateko betebeharra dauka. Betearazpena betebeharrekoa da eta hori bortxatuz gero, epaile edo epaitegiek betearazpen hori aurrera eramateko boterea egikaritu dute.

Deusezak izango dira epaietako erabakien kontrakoak diren eta erabaki horiek betetzea sahiestea helburu duten egintza eta xedapenak.

Administrazioa diru kopuru likido bat ordaintzera kondenatua denean, aurrekontuan dagokion kreditutik ordaindu beharko du. Ezarritako epeak igaroz gero, epaile edo auzitegiak alderdiei entzutera eman ondoren, agindutakoa eraginkor izateko beharrezkoak diren neurriak hartuko ditu. Beraz, erantzunkizuna duenari ohartarazpena helarazi ondoren, alegazioak egiteko aukera emango zaio eta erabaki hauek hartu ahal izango ditu epaile edo auzitegiak: hertsapen isunak edo partikularren lekukotza hartzea erantzunkizun penala galdatzeko.

Ezingo da inongo kasutan betearazpen eza edo epaiaren suspentsioa deklaratu, baina administrazioak epai judizialak bete ezingo dituen kasuak ematen dira, indarrezko arrazoiak tartean daudelarik. Horietako kasu bat litzateke ezinezkotasun material edo legala egotea adibidez (higiezin baten itzulketa desagertua badago edo iraungitako kidego batean funtzionario bat integratzea adibidez).

Kasu hauetarako administrazioak eskumena duen organo judizialari jakinaraziko dizkio ezintasun honen kausak eta beharrezko neurriak hartuko dira, epaitzearen gainean ahalik eta eraginkortasun handiena emateko eta exekuzioa ordeztuko duen indemnizazio bat zehazteko.

ez egitearen debekua gainditzin duen beste kasu bat Sententziaren desjaetzearen kasua da. Erabilpen publiko eta interes soziala duten kausengatik eman daiteke bakarrik. Hau sententzia eman denetik bi hilabeteren buruan deklaratu behar da Gobernuaren aldetik.

20. Zein prozesu berezi ezagutzen dituzu? Aztertu bakoitza laburki

- Pertsonen oinarrizko eskubideak babesteko prozedura

Oinarrizko eskubideak auzitegi arruntan aurrean defendatzeko duten eskubidea egikaritzen da. Prozesu berezi honetan helegitea tarteratzea eragin duten oinarrizko eskubideak berrezartzea helburutzat duten pretentsioak bakarrik aurkez daitezke, bestela ez onartzea erabakiko litzateke.

Konstituzio Auzitegiaren jurisprudentziak hiritarrak oinarrizko eskubideak prozedura bereziaren edo arruntaren bitartez defenda ditzakela adierazten du. Hiritarrak administrazioaren jardura bat bi prozeduren bitartez aurka dezake, beti ere, prozesu bereziaren bidez oinarrizko eskubide baten tutela egikaritu dezakela argi izanik.

Honetarako hamar eguneko epea izango dugu eta prozedura berezi honek lehentasunezko izaera du eta horrek lehentasuna suposatuko du tramitazio eta erresoluzioari dagokionez.

LJCAko 122. artikulua bide publikoetan burutzen diren bilkura edo elkartzeen aurkako debeku edo modifikazio proposamenen aurkako helegiteen supostu berezia aurreikusten du. Hau manifestazioaren bultzatzaileek aurkeztuko dute 48 orduko epean eta luzaezina den lau eguneko epean idazkari judizialak alderdiak eta ministeritza entzun ondoren erabakia mantentzea edo ezabatzea erabakiko du. Erresoluzio hau hala ere bilkura hitzartuta dagoen

eguna baina lehen egin beharko da.

- Legezkontrakotasun arazoa

Epaile edo auzitegiak, auto bidez, planteatuko du. Arazoa ebazten duen epaiak ez dio eragingo hura planteatu zuen epaile edo auzitegiak emandako epaietik eratorritako egoera juridiko zehatzari. Arazo hori, soil-soilik, legekontrako deklaraturakoa demanda onesteko oinarri hartu diren xedapenei dagokiena izango da. Arazoa planteatzen duen autoaren kontra ez dago errekurtsorik jartzetik.

Auto horretan, alderdiak epatzea erabakiko da, hamabost egunen epean agertu ahal izan daitezen eta auzia ebazteko eskumena duen auzitegiaren aurrean alegazioak egin. Epe hori igarotakoan, ez da onartuko pertsonatzerik. *Alderdiari esan egingo zaie eta aukera izango dute haien interesak defendatzeko. Hau batez ere administrazioari interesatzen zaio, arrazoiak kendu zaiolako lehen instantzia horretan (epaitegian).*

Auzitan den xedapena argitaratu den egunkari ofizial berean argitaratu beharko da arazoa planteatu dela.

Epaia guztiz edo partez onetsi edo ezetsi egingo du arazoa. Legezkontrakotasun-arazoa ebazten duen epaia, irmo geratutakoan, arazoa planteatu zuen epaile edo auzitegiari jakinaraziko zaio. *Jakinarazi, besterik gabe. Ez du eragingo aurreko egoera juridikoan.*

- Erabakien aurretiko administrazio geldiera kasuetarako prozedura

Erregimen lokaleko legeak, aukera ematen dio administrazioari udaletxeak hartutako zenbait erabaki eteteko. Estatuaren batasuna edo osotasuna defendatzeko egiten da hau. Suspentsio horretarako, prozedura berezi hau egiten da.

Korporazio edo entitate publikoen erabakiren baten administrazio-geldieraren ondorioz egintza edo erabaki hori aurkatu edo administrazioarekiko auzien jurisdikziora eraman beharra dagoenean aplikatuko da. *Espainiako administrazioak suspentsitu egin du, eta gainera prozedura hau irekitzen du benetan Espainiako interesen kontra doala adierazteko auzitegiak. Geldiera-egintza eman den dataren ondorengo hamar egunen epean, administrazioarekiko auzi-errekurtsioa jarri beharko da.*

Jurisdikzio-organismoak errekerimendua egingo dio korporazioari, hamar egunen epean administrazio-espeditentia igor dezan, egoki deritzona alegatzeko. Espeditentia jasotakoan, prozesuan agertutakoei erakutsiko die hura, jarduketekin batera, eta bistarako deia egingo die. *Prozedura azkarrak dira, bistan oinarritzen dira gai garrantzitsuenak. Bereiztasunak gaiak dira. 10 eguneko epean, danak bistara zitutzen dira, behin espeditentia ikusi ondoren.*

- Merkatuen batasuna bermatzeko prozedura

Kompetentzia eta Merkatuen Batzorde Nazionalak edozein administrazio publikok emandako xedapen, egintza, egite, ez egite edo egitate-bidearen aurrean zirkulazio edo establezimendu askatasunaren aurkakoa dela kontsideratzen badu, errekurtsioa tarteratuko du bi hilabeteko epean. Hau horrela, idazkari judizialak dagokion administrazioari errekerimendu bat egingo dio espeditentia bidaltzeko bost eguneko epean. Ondoren, hamar eguneko epean demandatzaileari jakinaraziko dio demanda formalizatu dezan, eta espeditentia ondoren jasoko balitz, alegazioak egiteko aukera egongo litzateke.

Formalizatu ondoren, demandatuari hamar eguneko epean bidaliko zaio eta erantzuteko tramitearen ondoren organo jurisdikzionalak frogaren inguruko erabakia hartuko du, froga praktikatzeko epe gehiena 20 eguneko izanik.

Azkenik, sententzia emango da 5 eguneko epean. Onartzen bada jarduera urratzailea bertan bera utziko da eta kalte ordainak ordaintzea adieraziko da.

Aukera dago anulazioan interes zuzena duten edozein operadore ekonomikok partehartzeko prozedura tramitatzean.

ADMINISTRAZIOAREN ONDASUNAK

1. Zer dio Espainiako Konstituzioak Administrazioaren ondasunei buruz? Zer ondorioztatu daiteke xedapen horietatik?

Administrazioak bere ondasunen gaineko ahalmen zabalak ditu, mugatzeko eta berreskuratzeko ahalmenak adibidez.

Espainiako Zuzenbideak ondasunen arteko bikoizketa bat egiten du, Konstituzioak ondasun publikoei buruzko zenbait alderdi garatu dituelarik. Alde batetik sailkatu egin ditu, bestetik lege erreserba ezarri eta azkenik ondasunak identifikatzeko bideak ezarri. Sailkapenera bagoaz, lau multzo bereiziko ditugu.

Jabari publikoko ondasunak daude alde batetik eta ondare-ondasunak bestetik. Ondoren, Auzo-ondasunak (AAEEko auzo mendiak ez dute titulartasun publikorik) izango ditugu eta azkenik Nazio-ondarea edo Errege ondarea (ondasun hauen helburua Erregeari eta familiari emandako goi-ordezkaritza betetzea da).

Bereizketa egiten da ondasun publikoak eta interes publikoko ondasun pribatuen artean. Konstituzioak 132. artikuluan lege erreserba jaso du, jabari publikoa eta erakunde publikoaren ondarea arautzeko. Ondoren, AAEEK estatutuen esku utzi dute hau. Bestalde, ondare-ondasunak arautzeko ere lege erreserba ezartzen da baina ez da muga edo irizpiderik jaso, jabari publikoan gertatu den bezala. Izan ere, jabari publikoko ondasunen erregimena ezartzean besterenezintasun, preskribaezintasun eta enbargaezintasun printzipioak jarraitu behar direla adierazi da.

2. Nola bereizten dira jabari publikoko ondasunak eta ondare-ondasunak?

Erakundeek ondasun eta eskubideak izateko ahalmena dute, horiek guztiek erakunde publiko bakoitzaren ondarea osatzen dutelarik. Administrazio ondasunen helburua, honen xede publikoak betetzea da, beraz, administrazio publikoa da jabe bakarra. Hauei erregimen juridiko berezia aplikatzen zaie, eta jabari publikokoak edo pribatukoak izan daitezke.

Administrazioaren lana interes orokorra betetzea denez, ezingo du hiritarren modu berdinean baliatu ondarea, interes publikoko xedeak asetzeko baizik. Horregatik saltzeko, erosteko edo erabiltzenerako erregimen juridiko berezia ezarriko zaio ondareari.

Espainiako Zuzenbideak, jabari publikoko ondasunak eta ondare-ondasunak bereizten ditu. Lehenengoak jabetza orokorrari edo zerbitzu publikoari atxikitutako ondasunak dira. Zerbitzu publikoren bati lotuak edo nazio ondasuna suspertzeko helburua dutenak izango dira. Bigarrenak, administrazioak edozein pertsona pribatu bezala erabiltzen dituen ondasunak dira. Legeak indarrez jabari publikoko ondasuntzat jotzen ez dituenak lirateke adibide garbi bat.

3. Ze ezaugarri azpimarratu daitezke jabari publikoko ondasunetan? Zein araudi aplikatzen zaie?

Ezaugarriei dagokienez:

Titulartasun publikoa izatea

Helburua leeeak aureikusitako helburu orokor bati lotuta egotea

Administrazioaren Zuzenbidearen arabera **araudia** aplikagarri izatea. Kode Zibilak jabari publikoko ondasunak eta ondare-ondasunak definitu ditu. Hala ere, APOLe ere administrazio publikoen ondarearen erregimen juridikoaren oinarriak arautzen ditu. Ondoren, EAEn 2/2007 Lege Dekretua dago, ondareari buruzko legearen testu bateratua. Azkenik, toki Legeak eta ondareari buruzko Foru-arauak izango ditugu.

Legearen bidez beraz, jabari publikoko ondasuntzat jo ditzakegu ur-jabari publikoa, jabari publikoko mendiak, aireportuetako jabari publikoa, trenbidekoa, eraikin publikoak... adibidez.

4. **Jabari publikoko ondasunek hiru aldakuntza izan ditzakete. Adierazi bakoitza.**

Demaniotasunaren hasiera: Ondasuna helburu publikoari atxikitzean datza, eta atxikitze-prozesuaren bidez gauzatzen da.

Demanio-ondasun dela esateko helburu publiko bati lotuta egon beharko du. Horretarako, ondasuna legeak aurreikusitako zerbitzu edo erabilera publikoei lotuta dagoen aztertu beharko da.

Ondasuna administrazio-egintza formal baten bidez lotzen zaio helburu publiko bati. Horretarako *Ex lege* atxikitzea dugu alde batetik. Honek jabari publiko naturala osatzen duten ondasunen helburu publikoetarako lotura *ope legis* gauzatzen dela adierazten du. Hau da, atxikitze hori zuzenean gertatzen da, legeak berak jabari publikotzat ematen dituelako. Demaniotasuna legeak ezartzen du.

Beste ondasunen kasuan, hau da, jabari publiko naturala osatzen ez dutenen kasuan, lotura hori erabaki behar da. Ondasun hauek ez dira derrigor jabari publikokoak izango eta beraz, erabilera edo zerbitzu publiko bati lotuta badaude izango dira jabari publikokoak.

Lotura hori gauzatzeko berariaz edo inplizituki egin daiteke.

Beraziaz egiten badugu, administrazio egintza baten bidez eginten da. Espedienteak ondasuna erabilera eta zerbitzu publikoari lotzea egokia eta legezkoa dela egiaztatuko du. Estatuko adm. esparruan, prozedura Estatuko Ondarearen Zuzendaritza Nagusiaren ekimenez hasten da, espedienteak ogasun-ministroak ebazten duelarik eta erabakia ministro aginduaren forma erabiliaz argitaratzen delarik. EAEn titularra den erakundeari dagokio, erakunde interesdunaren eskariz. Hemen, berariazko-lotzeko-egintzan adierazita geratuko da zein ondasun edo eskubide geratzen den lotuta. Toki administrazioetan udaleko osoko bilkurari dagokio espedienteak izapidetzea eta ebaztea. Aurretik hala ere jendaurrean adierazi beharko da hilabeteko epean.

Lotura inplizituki egiten bada ordea, administrazioak hartutako erabaki batetik ondoriozta daitekenean ematen da. Zuzenean ez adierazi arren, erabilera orokor edo zerbitzu publiko bati lotuta geratzen dela ondoriozta daitekenean emango da.

Estatuaren adm. esparruan desjabetzearen ondorioz eta Gobernuak jarduera orokorreko planak onartzearen ondorioz gerta daiteke adibidez.

Mutazio demaniala: Ondasuna lotuta dagoen helburua aldatzea izango litzateke, erabilera orokorreko beste helburu bati lotzeko.

Hasteko subjektu titularraren aldakuntza gerta daiteke. Ondasuna administrazio batetik bestera alda daiteke. APOLe Estatuen jabari publikoaren eskualdatzeak bakarrik arautzen ditu. Euskadiko Ondareari buruzko Testu bateratuak Estatuko Administrazioaren eta edozein erakunde publikoren eskumeneko erabilera edo zerbitzu publiko batzuei lotu ahal izango zaizkiela aurreikusi du. Azkenik, titulartasuna administrazio berdina mantenduta, organo batetik bestera igarotzeko aukera dago.

Ondoren, ondasunaren xedea aldatzea gerta daiteke. Hau litzateke benetazko mutazioa. Helburu publikoa aldatzen da baina jabari publikoko ondasun izaera izaten jarraitzen dute.

Azkenik, ondasunari bigarren atxikitze bat ezartzea gerta daiteke. Konkurrentzia-azko atxikitzeak aurreikusten dira horretarako. Hiriko bideetan tranbia bideak edo museoetan jabetxe pribatuak jartzea adibidez.

Demaniotasunaren amaiera: Erabilera orokorrarekin dagoen lotura puskatzen da, ondare-

ondasun bihurtuz. Hau jaregite prozesuaren bitartez gauzatzen da. Jaregiteko bideek harreman estua dute ondasunak helburu publikoei atxikitzeko bideekin, baina ezaugarri berezi batzuk izango dituzte. Esaterako, izaera mugatuagoa dute eta kautela bereziak aurreikusi dira jabari publikoko izaera usteko garaian.

Jaregitea berez, berariazkoa bakarrik izan daiteke. Jaregite hau eskatu egin beharko da eta erakunde eskuratzailerak ondasuna formalki eskuratzen duenetik aurrera sortuko dira ondorioak. Toki administrazioetan jaregitea egokia eta legezkoa dela egiaztatu behar da eta horretarako espetiendea instruitzen da. Ondoren, ondare-ondasun bihurtzeko ondasunak formalki jaso beharko ditu eta bereganatze formala jasotze aktaren bidez gauzatzen da.

APOLe, jaregite inplizituak eta ustezkoak baztertzeko, jabari publikoko ondasunek bere izaera automatikoki galtzen ez dutela bermatzeko. Zenbait kasutan hala ere zalantzak egon daitezke ustezko jaregiteei dagokionez. Inplizituei dagokienez ordea, zenbait kasutan onartzen dira: desjabetzearen ondorioz, jabari publikoko ondasuna mugatu ondoren, hirigintza plan batek jabari publikoko ondasunari izaera kentzen badio...

5. Jabari Publikoko ondasunen erabilaren arabera sailkapena egin.

Erabilera-erregimena ondasun kategoria bakoitza arautzen duten xedapenetan jasota dago. Ondasun kategoria bakoitzari egokitutakoa da beraz, sektoreetako arauetara jo behar da ikusteko. APOLe ordezko izaera duen araubide orokorra ezarri du. Erregimen orokor honek bikoizketa bat barneratu du: jabari publikoko ondasunen erregimena eta zerbitzu publikoren bati lotutako ondasunen erabilera erregimena.

Jabari publikoaren erabilera erregimena sailkatzeko irizpide batzuk hartzen dira kontuan, erabilera mota hauek bereizi direlarik:

Erabilera erkidea: Honen arabera herritar batzuen erabilerak ezin du gainerako interesdunena eragotik. Hemen orokorra eta berezia desberdintzen dira. Orokorra inguruabar berezirik ez dagoenean ematen da eta berezia badagoenean. Berezia, erabilera erkidea erabat alboratzen ez bada ere, norbanako batzuen gehiegizko erabilera gertatzen da arriskua, erabilaren intentsitatea eta antzeko ezaugarriak direla eta.

Bakarreko erabilera: jabari publikoaren zati bat okupatzen da, gainerako interesdunen erabilera mugatzen edo baztertzeko delarik.

Ohiko erabilera: Ondasunaren xede nagusiarekin bat datorrena da (errepidetik igaro adib.)

Ezohiko erabilera: Ondasunaren xede nagusiarekin bat ez datorrena (errepidean terraza)

Administrazioaren zuzeneko erabilera: Zerbitzu publikoei loturiko ondasunen ohiko kasua.

Norbanakoen zuzeneko erabilera: Norbanakoei jabari publikoa erabiltzea.

6. Jabari Publikoko ondasunen erabilera erkide orokorra eta bereziaren arteko bereiztasunak adierazi eta adibideak jarri.

Erabilera erkide orokorra edonork jabari publikoko ondasuna berdintasunez erabil dezakenean gertatzen da. Ez da erabilera baztertzailerak izango, erabilera publiko arrunta izango da. Adibidez, errepideen, kaleen, plazen, pasealekuen... xede nagusiaz baliatzea litzateke. Erabilera honen printzipioak askatasun, berdintasun, doakotasun, bateragarritasun, denbora-aurrenekotasun, kalte ordaingarritasun eta antolagarritasun printzipioak lirateke.

Printzipio hauek toki korporazioen ondasunei buruzko erregelamenduan agertzen dira. Bestalde, portuen legean, Kosta legean eta uren legean ere printzipio hauek agertzen dira.

EOLen arabera, erabilera honek ez du inongo baimen beharrik, bere muga bakarrak beste pertsona batzuek erabiltzeak dakartzanak, ondasunaren izaera errespetatu beharra, ondo zaindu beharra eta polizia-arauak errespetatzea izango dira.

Erabilera erkide berezia orokorraren salbuespenak dira. Erabilera hau ez da askea, ezta berdina eta askotan ez da dohakoa. Ez dute erabilera orokorra erabat alboratzen baina eragin negatiboa izango dute. Arriskua, intentsitate berezia edo antzeko inguruabarren bat ditu erabilera honek ezaugarri bezala.

APOLen arabera, administrazioaren baimenaren menpe dago lau urtetik beherako iraupena baldin badu eta lau urtetik gorakoa bada, emakidaren menpe egongo da. Euskadiko Testu Bateratuaren arabera, bost urteko epeak jartzen ditu.

Automobilaren zirkulazioaren esparrua erabilera erkide bereziaren adibide argia da. Arriskuak eragina du gidatzeko eskubide orokorrean. Gidariak horretarako gaitasuna duela erakutsiko dio administrazioari esaterako.

7. Jabari Publikoko ondasunen bakarreko erabilera aztertu eta adibideren bat jarri.

8. Zer dira demanio erresebak? Adibideak jarri.

Pertsona izan beharrean administrazioa izan daiteke bakarreko erabilera demanio ondasunen erabiltzaile. Jabari publikoko ondasunen titular den administrazioak beretzat gorde dezake ondasun horren erabilera, hau da, demanio erreseba egiten du.

APOLen jaso da honen gaineko araudia. Ministroen kontseiluaren esku dago erreseba deklaratzeko eta estatuko Aldizkari Ofizialean eta Jabetza erregistroan inskribatu beharko da. Horrela, erresebak lehentasuna izango dute norbanakoen eskubideen aurrean.

EAEko kasuan, Eusko Jaurlaritzak deklaratu du erreseba.

Honi buruzko arau berezi bat Kosta Legea da.

9. Zein dira ondare-ondasunen ezaugarriak? Non arautzen dira?

Ondare ondasunak definitzeko irizpide negatiboa erabili da. Ondare-ondasuntzat erabilera orokorrari edo zerbitzu publikoren bati atxikiak ez dauden edo legearen indarren jabari publikoko ondasuntzat jotzen ez direnak hartzen dira. APOLek *“demanio izaerarik ez duten”* ondasun publikoak direla adierazi du. EOLEk *“erakundearen titulartasunpekoak baina jabari publikokoak ez diren ondasun eta eskubideak”* bezala definitu ditu.

Kategoria honek multzo heterogeneo zabat bat osatzen du. Berez, jabari publikoko ondasunak identifikatzea ez da erabat zehatza eta ondare-ondasunak klausula negatiboa erabiltzen denez, zailtasunak egon daitezke ondare-ondasunak identifikatzeko. Arazo hau gainditzeko ordea, APOLen zerrenda ireki bat jaso da, bost kategoria biltzen dituelarik: alokatze-eskubideak, merkataritza-baltzuetako akzioak, Jabetza intelektuala eta industria-jabetza, ondasunen titulartasunari eta ondare-eskubideei lotutako eskubide mota guztiak eta administrazioak bereganatutako ondasunak.

Hauen ezaugarri nagusia, araubide berezirik ez egotean Kode zibila edo Merkatala aplikatu daitezkeela da, eta ondorioz, ondasun pribatu bezala tratatu daitezkeela. Bestetik, jabetza publikokoak direnez, araubide berezia izango dute eskuratze, saltze, erabiltze eta babeserako.

Araudiari dagokionez, Kode Zibila eta Merkatalak araudi orokorra eta ordezkua osatuko dute. Ondoren, APOL eta toki administrazio sortua den lege autonomikoa, gurean EOL.

10. Nola eskuratzen dira ondare-ondasunak?

Legearen aginduz bi ondasun mota bereizten ditugu.

Jaberik gabeko ondasun higiezinak kasuan, administrazioak ez du egintza edo adierazpenik egin

behar bereganatzeko. Hala ere, hirugarrenengo batek, ondasunaren gaineko edukitza izan badu urtebete baina gehiagoz, Estatuaren aurka joan eta auzitegi zibilean akzioa egikaritu du. Bestalde, Estatuko Administrazioak 30 urteko epea izango du erreibindikazio-akzioa aurkezteko.

Finantza erakundeetan bertan behera utzitako gordailuen kasuan, 20 urtetan norbanakoek finantza erakundeetan dituzten diru eta ondasunekin inolako mugimendurik egiten ez badute, behertan behera utzitako gordailuak direla kontsideratu eta Estatuaren jabego izatera pasatuko dira. Objektu fisikoei dagokionez, hauek ere ondare ondasun bihurtuko dira, Estatuko Altxortegira pasako direlarik.

Kostu bidez: negozio juridikoen bitartez ondasunak eskuratzeko hiru modu daude:

Desjabetzearen bidez: ondare ondasun gisa eskuratzen diren arren, onura publikoko betebeharrak edo xede bat izango du, bestela lehenagoko jabeari itzuli beharko zaiolako.

Esleipen bidez: premiamendu-prozedura administratibo edo judizialak lirateke. Hauen bidez, norbanako batek dituen zorren ordainketa egiten da.

Kontratu bidez: kontratu tipoiko zein atipiko bidez. Hauen prestaketa eta esleipena APOLen bidez egiten da, eta edukia eragina eta hutsaltzea APOL + Z. Pribatua (Zibil+Merkantil)

Administrazioak ondasun higiezinak eskuratzeko, alokatzeko, higigarriak eskuratzeko eta gorputzik gabeko jabetza eskubideak eskuratzeko aukera dauka.

Doako tituluz:

Jarauspen bidez: Kode Zibilaren arabera arautzen da eta Ekonomia eta Ogasun Ministroak edo erakunde publikoko presidenteak onartu beharko du ondasuna. EAEn ondasunaren titularrak onartu behar du, baina hiru kasutan Eusko Jaurlaritzaren baimena beharko da.

Legezko oinordetzan, Estatua edo Foru aldundia izango da jarauslea kausatzailea testamendu gabe hil bada eta laugarren mailako ahaiderik ez badago. Honetarako hala ere administrazio prozedura bat egin behar da.

Konfiskatze bidez: Zigor prozedura edo administrazio prozedura zehatzaie baten bidez egin behar da eta lege mailako arau batek aurreikusi behar du.

Preskripzioz edo okupazioz: Kode Zibilak araututakoaren arabera egiten da ondasunen okupazioa. Higiezinetan, 30 urtez edukitza geldiarazpenik gabe izanez gero gertatzen da. Higigarrien kasuan, administrazioak okupazioz har dezake.

Esleipenez

11. Nola erabil daitezke ondare-ondasunak?

EAEn ondarearen gaineko eskumenak dituen sailari dagokio atxikitzeak gauzatzea. Atxikitze hauen ondorioz, erakundeak bere gain izango du ondasuna erabiltzeko ahalmena beste ahalmen batzuen artean. Erabilera erregimenaren inguruan bi hipotesi bereizten dira:

Administrazioaren zuzeneko erabilera: Administrazioak berak erabiltzen ditu ondasunak. Jabari publikokotzat ezinbestekoak diren ondasunak bakarrik hartuko ditugu eta horrekin administrazioak ondare-ondasunak administrazio-jarduerak egiteko erabil ditzakela ulertzen dugu. APOLek ondasunen erabilera modua zehaztu ez duenez, jabari publikoko ondasunen erabilera-erregimena aplikatuko dela ulertarazten digu.

Hirugarrenek erabiltzea: Ondare-ondasunen ohiko erabilera izango da. Ustia daitezken

ondasunak direnez, administrazioak hirugarrenengo baten esku jarri eta etekin ekonomikoa ateratzeko aukera izango du. Adibidez, alokairu bidezko etxebizitza publikoak. Erabilpen honen arauak hiru alderdi arautzen ditu:

Eskumena: Administrazio bakoitzarek ondarea arautzen duen legeak erabilera erabakiko duen organo eskuduna zein den zehaztu beharko du. Estatuko Administrazioaren kasuan Ekonomia eta Ogasun Ministroa izango dira, EAEn berriz bi hipotesi bereizi dira, kostu bidezko xedatze egintzak eta doako xedatze egintzak.

Kontratu mota: APOLek eta EOLeke edozein kontratu mota erabili ahal izango dela adierazten dute. Kontratu hauek Z. pribatuaren arabera dira kontratua gertatzeko egintzak eta esleipena izan ezik. APOLek kontratuen gehienezko iraupena 20 urtetan ezarten du, baina honek ordezkio izaera dueneko, AAEEk beste muga batzuk ezar ditzakete.

Esleipena: Lehiaketa bidez gauzatu behar da baina zuzeneko esleipenari ere bide ematen zaio ondasunak ezaugarri bereziak baditu, demanda mugatua bada edo oharkabeko gertaerengatik urgentzia larria sortzen bada. Zuzeneko esleipenak hala ere justifikatuta egon beharko du.

Toki administrazioei dagokienez, esleipena kontratazio publikoaren arabera gauzatzen da, enkante bidez egiten delarik iraupena bost urtetik gorakoa denean edo udal-aurrekontuko baliabide arrunten %5 gainditzen duenean.

12. Zer dira auzo-ondasunak? Non arautzen dira?

Auzo ondasunen sorrera, udalen sorrera baino askoz ere antzinagokoa da. “Ondasun-elkarte”tzat hartzen ziren eta haien jabetza familiaburuei eta ondoren auzotarrei ematen zitzairen. 1855. urteko desamortizazio legeak egindako salbuespenaren ondorioz auzo-ondasuna definitzen hasi ziren. Gaur egun, auzo-ondasunen hedapena gutxituz doa eta jabetza kolektibotik udal jabetzara igarotzeko joera dago. Azpimarratzekoa da hala ere Konstituzioak auzo-ondasunen bereizgarritasuna jasotzea, jabari publikoko ondasunen bermeak aitortuz.

Auzo ondasunak udalerrietan bakarrik daude, toki-administrazioari buruzko araubidea arduratuko delarik hauek erregimena zehazteaz. Zehaztea ordea ez da erraza izan, izaera juridikoari eta titulartasunari dagokionean batez ere. Hori dela eta, TKOEK, *“udalen jabegokoak eta udalerrri-azpiko toki-erakundeenak baino ezin daitezke izan”* adierazten du. Titulartasuna beraz bikoitza da, auzo-elkarteara eta neurri berdinean udalerriena, honek ondorio batzuk ekartzen dituelarik: Udala hauen babesaz, zainketaz eta administrazioaz arduratuko da, auzo-elkartea aprobetxamenduz.

Konstituzioak babes erregimenaren oinarriak ezarri ditu, besterenezintasuna, preskribiezintasuna eta enbargaezintasuna aitortuz (jabari publikoko ezaugarri berdinak). Erabilera publiko kolektibo bati lotuta daude eta ohiko erabileratik aldatzen bada, lotu gabe gera daitezke. Jaregite prozesua aurreikusten da horretarako, baina jabari publikoko ondasunen jaregite prozesua baino zorrotzagoa da, hiru baldintza eskatzen direlako: 10 urtean ez erabili ez izana, esanbidezko jaregitea izatea eta jaregitea gertatu ondoren, ondasuna auzotarrei eskaini behar zaie, alokairu bidez ustiatzeko.

Ondasun mota honen ezaugarri nagusia aprobetxamendu eta ustiapen eredu bereziak izatea da, udal ordenantzen edo ohituraren arabera gauzatuko dena. Udal korporazioaren gehiengoak onartzen badu hala ere, hirugarrenei lagatzea posible dela aipatu behar da.

Hala ere, aprobetxamenduaren titularrak auzotarrak izango dira, diskriminazioa onartzen ez delarik. Adierazi bezala ohiturak edo udal ordenantzek ezarriko dituzte aprobetxamendu moduak, ohitura-zuzenbidea iturri eginez.

13. Ze ahalmen ditu Administrazioak ondasunak babesteko?

Administrazioak bidezkoak diren botere administratibo eta akzio judizialak gauzatuko ditu norbanakoek eragin ditzaketen kalte eta usurpazioen aurrean. Autobabesa dela eta, bera da ondasunak babesteko ahalmenaren jabe. Babes hori egikaritzeko, inbentario eta katalogoak egiteko, ondasuna jabetza erregistroan inskribatzeko, ikerketa-akzioa erabiltzeko, ondasunak mugatzeko, edukitza itzultzeko edo administrazio-utzaratzea gauzatzeko aukera dauka.

Inbentarioak eta katalogoak egitea: Hau betebeharrak bat da, ez eskumen bat. Ondoren betebeharrak orokor honez gain, arlo berezi bakoitzak inbentario eta katalogo berezien erregimena arautzen dute.

Usurpazioen aurrean frogak eraginkor diren ondasun zerrendak dira inbentarioak. Bestalde, inbentarioan ondasun bat agertzeak, edukitza berreskuratzeko akzioa ere indarrean jartzea suposatzen du. Hau ez da erregistro publiko bat, hirugarrenen aurrean eragin juridikoak mugatzen dituelarik.

Katalogoak berriz erregistro publiko bereziak dira, titulartasuna babestu eta edukitza publikoa bermatzeko erabiltzen direnak. Bertan titular gisa agertzeak “*iuris tantum*” presuntzioa ematen du.

Ondasuna jabetza erregistroan inskribatzea: Honek, erregistro-inskripzioak suposatzen dituen onurez baliatu ahal izatea suposatzen du. APOLe, administrazioak bere ondarearen parte diren ondasun zein eskubideak inskribatzeko betebeharrak duela adierazten du, jabari publikoko naiz ondare-ondasun izan.

Ondare ondasunek erregimen juridiko berezia dute, administrazioa behartuta dagoelarik hauek inskribatzera. Horretarako, ondasuna nola eskuratu den azaltzen duen funtzionarioaren ziurtagiria nahikoa da.

Jabari publikoko ondasunen kasuan, tradizionalki inskribatzeko beharra ez zegoen arren, APOLe, Hipoteka Legeak, EOLe... inskribatzeko beharra ezartzen dute.

Ikerketa-akzioa: APOLe Administrazioak bere ondarea osatzen duten ondasun eta eskubideak ikertzeko ahalmena dutela adierazten du, titularra nor den garbi ez dagoenean.

Ikerketa-akzioa jabetza-erregistroan inskribaturik ez dagoen ondasun baten titularra zein den jakitea ahalbidetzen duen administrazio prozedura da beraz.

Ofizioz edo interesdunen salaketaz hasiko da, Administrazioaren Aldizkari Ofizialean argitaratu eta interesdunei jakinaraziz. Ebazpenak bereganatzeko titulua suposatzen du, jabetza erregistroan inskribatuko dena. Ebazpen honen aurka hala ere errekurtsioa tarteratu daiteke.

Ondasunak mugatzea: APOLe Administrazioak, mugak zehatzak ez diren kasuetan edo usurpazio zantzuak dauden kasuetan, ondasun higiezinak hirugarrenen jabetzapeko beste batzuetatik mugatzeko aukera dutela adierazten du.

Horrek ondasun publikoa zendarritzea suposatzen du, hau da, mugak zehaztea. Mugatzeko ahalmen hau administrazioaren eskumen eksklusiboa da, izaera exekutiboa duena. Hala ere, hau erabiltzeko jabetza publikoa dela frogatuta egon behar da.

Honetarako prozedura ofizioz edo interesdunek eskatuz hasten da. Epailak ondoren ezingo dute norbanakoaren edukitza babesteko interdikturik onartu. Prozedura hasi dela Aldizkari Ofizialean eta udalerriko iragarki taulan argitaratuko da, eta jabeak jakinaraziko zaie. Behin jakinarazita, 20 eguneko epean dokumentu eta alegazioak aurkeztu ahal izango dituzte.

Apeoak finken egoera “*in situ*” aztertzea suposatzen du, espedienteari erantsiko zaiolarik, akta

batean jasoz.

Ebazpena irmo egitean, finkan mugarriak jarriko dira.

Edukitza itzultzea: Administrazioak edukitza zuzenean berreskuratzea ahalbidetzen duen ahalmen bat da, erabaki baten ondoren gertazen dena. APOLe, administrazioak bere kabuz berreskura dezakela bere ondasun baten edukitza adierazten du, modu ez-zuzen batean galdu bazuten.

Ondare-ondasunen kasuan ahalmen honek epe bat dauka, urtebete usurpazioa gertatu den hurrungo egunetik. Epea igaro ondoren, jurisdikzio zibilera jo beharko luke administrazioak.

Jabari publikoko ondasunen kasuan, ez dago eperik “*res extra commercium*” direlako.

Prozedura hasteko, administrazio espediente bat zabaldu beharko da, ofizioz edo salaketa bidez hasten delarik. Espediente honen helburua edukitza eta usurpazioa frogatzea izango da, beharrezkoak diren frogak aztertuz. Edukitza itzultzea ebazten bada, erabakia betearazi aurretik usurpazioa usteko eskatu beharko da, 8 eguneko epean uko egin beharko zaiolarik. Erabaki hau jurisdikzio zibilean aurkatzeko aukera egongo da.

Administrazio-utzaraztea: APOLe administrazioak administrazio bidea erabiliz, jabari publikoko ondasunen edukitza berreskuratu ahal izango duela adierazten du, hirugarrenek ondasuna okupatzeko ahalmena ematen zuten titulua bertan behera geratzen edo desagertzen bada.

Prozedurari dagokionez, administrazioak legezko edukitzarik ez dagoela adierazi beharko du, interesdunari entzunaldia bermatuz. Ebazpena ematean, uzteko epe bat emango da, eta uzten ez bada, utzaraziko duela jakinaraziko da alkatearen agindu idazki bidez.

ADMINISTRAZIOAREN JARDUERA

1. Liberalizazio ekonomikoak zein ondorio ekarri ditu Administrazioaren jardunean?

2. Zein dira Administrazioaren ordenazio eta kontrol jardueren helburuak?

Lehendabiziko helburua segurtasuna da, handitzen doan balore bat. Hiritar segurtasuna horietako bat izan daiteke baina honen barruan segurtasun mota asko daude: bide segurtasuna, kontsumitzaile eta elikagai segurtasuna, inbertitzaile eta aurrezle segurtasuna...

Gizartearen interes kolektiboak babesten dira elkarbizitza bermatzeko. Horren adibide ingurugiroaren babesak litzateke. Administrazioak ahalmen handia dauka babes zuzen edo ez zuzen bat jartzeko. Hala ere, beste hainbat erregulazio eta kontrol teknika daude, sistema ekonomiko eta soziala babestera zuzendurik daudelarik, helburua garapen orekatu eta iraunkor bat izanik. Aktibitate ekonomiko pribatu hauek guztiak administrazio jarduera handi bat daukatela adierazi behar da.

3. Nola jokatzeko du Lege-erreserbak Administrazioak egiten dituen jarduera pribatuen kontrolean? Proporzionalitate printzipioak, nola eragiten du Administrazioaren esku-hartzean?

Aktibitate pribatuen erregulazio erregimena, interes orokorrak babesteko, lege eta erregelamenduen bidez betetzen da barruko ordenamenduan. Hauek muga batzuk ezartzeaz gain eskubide eta betebeharrak batzuk ere ezartzen dituzte. Funtsezko eskubide eta askatasun publikoen erregulazioari dagokionez lege organiko bidez egin beharko da.

Hala ere, administrazioaren beste aktibitate pribatu batzuk lege arrunten bidez erregulatzen dira, AAErenak edo Estatuarenak adibidez, batez ere ingurugiro eta ekonomia arloan. Hauek ondoren, Europar Batasuneko legeen bidez osatzen dira eta gainera ohikoa da ekonomia arloko gaiak dekretu legegileen bidez arautzea, krisi garaian batez ere.

Neurri ekonomiko interbentzioak interes orokorreki eta estrukturalari eragin izan ditzaketen egoerak zuzentzean datza, beti ere Europar Batasuneko zuzenbideak onartutako eskubide eta askatasunak errespetatuz.

Mota honetako aktibitateak beste arau mota desberdinen eraginpean daudela errekonozitu du Auzitegi Konstituzionalak, gai honetan erregelamenduei egiten zaien erreferentzia independentea izan ezin daitekelarik.

4. Zer da autorregulazio teknikoa? Adibideak jarri.

Eduki teknikoa duten arauak beharrezkoak dira. Gehienak erregelamendu bezala edo erregelamenduen oinarria duten lege bezala onartzen dira. Hauek estatu bakoitzaren arabera onartzen dira, Europar Batasuneko zirkulazio askeko printzipioa urratu gabe beti ere.

Mota honetako arauak erregulatza zuzendurik dauden hainbat entitate eta erakunde ditugu. Nazioarteko mailan ISO, Europar Normalizazio Komitea Europa mailan eta AENOR estatu mailan.

Erakunde hauek sortutako arauak ez dute indar juridiko lotesle publikorik. Enpresa interesatuak erabaki behar dute, horregatik deitzen zaie autorregulazio teknikak.

Honen aplikazioak eragin handia izan dezake enpresarentzat, batzuetan eragin loteslea *de facto* izango dutelarik. Arau pribatibo hauek, hala ere, izaera publikoa eta loteslea *iure* eduki ditzakete, egintza batek arau zehatz hauei erreferentzia egiten dienean.

Ohiko adibideak dira eraikinen arloan kalitatearen inguruko arau eta parametroak, osasun arloko arauen sorketarako parametroak, zerealetan agertzen diren ezpurutasun determinaziorako

protokoloa...

5. Zein dira Administrazioak bere esku dituen jarduera pribatuak kontrolatzeko tresnak? Izendatu kontrol tresna horiek eta laburki adierazi bakoitzaren ezaugarriak.

Baimenak: Partikularrei jarduera baten egikaritza ahalbidetzeko Administrazioak aurrez eta legalki ematen dituen egintza administratiboak dira. Hauen bidez Administrazioak aurre izaerarekin partikular batek hasi edo gauzatu nahi duen edozein jarduera kontrolatzen du, batez ere, legearekin bat datorrela eta interes orokorraren aurkakoa ez dela egiaztatuz.

Zaintzako eta ikuskapenezko ahalak: Jatorria poliziaren jardueran du. Zuzenbide Europarrak materia batzuetan legegintza komunitarioaren aplikazio eraginkorra bermatzeko ikuskatze betekizunak ezartzen dizkie autoritate nazionalai.

Zaintza jarduera pribatuen behaketan eta kontrolean oinarritzen den jarduera materiala da, legaltasunaren asaldura eta ez betetzea sahiestea eta erreprimitzea helburu duen.

Ikuskapenak indarreko legegintzak ezarritako betebeharrak eta obligazioen debekuen eta mugen betetzea egiaztatzea du helburu.

Aginduen bidez ezartzen diren obligazioak: Legaltasunaren eta interes publikoen babeserako, Administrazioak hiritarrei aginduak ematen dizkie. Hauek beraz, obligazio edo betebeharrak zehatza ezartzen duten egintza administratiboak dira. Obligazioa egintza administratibotik eratortzen da, ez arau orokor batetik.

Kontrola informazioaren horniketaren bidez: Informalagoa den teknika bat da, eta hau helburu berak lortzeko gauzatu behar diren jarduera kontrolatutako subjektuei edo hirugarrenei dagokie, Administrazioaren gainbegirapean.

Bi arrazoi daude horretarako: hain burokratikoak ez izatean enpresen jarduera gutxiago baldintzatzea edo oztopatzea eta bitarteko eta errekurso nahikoak ez izatea kontrola, jarduera pribatu guztietara hedatzeko, horrek kolaborazioa beharrezko egiten duelarik.

Erregistrozko eta dokumentuzko obligazioak: Legeek eta erregelamenduek ezarritako betebeharrak dira. Egintzak edo gertaerak, erregistro administratiboetan inskribatzeko obligazioan oinarritzen dira. Dokumentazio jakina mantentzeko eta kasu batzuetan erakusteko obligazioan oinarritzen dira dokumentuzko obligazioak.

Deklarazio arduratsuak eta aurre komunikazioak: Printzipioz askea den jarduera baten hasiera edo iragarpena jakinarazteko obligazioa ezartzen die partikularrei.

Ebaluazioak eta kontu-ikuskaritzak: Instrumentu berriak dira baina gero eta ohikoagoak. Hauen bidez jarduera jakin batek kaltetu ditzaken interes publikoen gain izan ditzaken efektuen sakontasuna edo gauzatzen dagoen edo jada gauzatu den jarduera baten errealitatea ezagutu nahi da, aldaketak edo baldintza berriak ezartzeko.

Entitate pribatuek egiten duten ebaluazioa eta egiaztatzea eta autokontrolerako suposamenduak: Administrazioak bere bitartekoekin interes publikoen defentsa eraginkorrerako beharrezko diren kontrolerako jardura guztiak egikaritzeko ezintasunak, entitate pribatuen eta batzutan, kontrolatuak diren subjektu propioen kolaborazioa dakar. Kontrol ohikoena segurtasun eta kalitate industrialari dagokiona da, kontrola baimendutako

kontrol organismoek egikaritzen dutelarik.

6. Zer dira baimenak? Baimen mota desberdinak sailkatu eta haien adibideak jarri.

Baimenak partikularrei jarduera baten egikaritzaren ahalbidetzeko Administrazioak aurrez eta legalki ematen dituen egintza administratiboak dira. Hauen bidez, partikular batek hasi edo gauzatu nahi duen edozein jarduera kontrolatzen du Administrazioak, legearekin bat datorrela eta interes orokorraren aurkakoa ez dela egiaztatuz batez ere. Egiaztatze horren arabera, Administrazioak gauzatu nahi den jarduera ahalbidetu edo ukatuko du, eta ahalbidetzen denean beharrezko baldintzak ezarriko ditu.

Autore batzuntzat, baimena, legegintzak partikularrei esleitzen dien eskubide baten egikaritzaren ahalbidetzen duen egintza administratibo bat da. Horrela, baimenak kontzesioetatik bereizten dira, legeak ez dizkielako azken hauek interesatuei zuzenean ematen.

Jarduera bat baimen administratiboaren menpe egotearen arrazoiak jarduera hori Zuzenbidearen aurkakoa ez izatearen zaintza da.

Horrela sailka ditzakegu baimenak:

Pertsonalak eta errealak: Pertsonalak eskatzen dituen pertsonaren eta honek dituen ezaugarrien arabera esleitzen dira. Hartzailea jarduera bat gauzatzeko ahalbidetzeko edo jarduera hori gauzatzeko behar den gaitasun legala duela egiaztatze ematen da baimena.

Baimen errealak gauzatu nahi den jardueraren arabera esleitzen dira, bere titularra zein denaren independentziaz. Eraikin bat eraikitze obraren lizentzia bat adibidez. Hauek transmitigarriak eta homologazioaren bidez produktu edo ondasun baten komertzializazioa eta banaketa ahalbidetzen dutenak dira.

Hala ere, bi baldintzak betetzen dituzten baimenak ere badaudela adierazi behar da, pertsonalak eta errealak direnak alegia. Adibidez farmazia bat ezartzeko, farmazeutikoa izatea exigitzeaz gain (pertsonala), farmaziak izan beharrezko ezaugarri konkretuak (erreala) bete beharko ditu.

Arautuak eta diskrezionalak: Arautuak gauzatu nahi den jarduera pribatuaren legaltasun hutsa kontrolatzea helburu dutenak dira. Baimen diskrezionalak emateko, orain esandakoaz gain, interes publikoa edo hirugarrenen interesak ez direla kaltetuko zaindu beharko da. Hau aukera esperientziaren teknikoen edo aukera politikozko irizpideen arabera baloratu beharko du Administrazioak.

Sinpleak edo jarduerazkoak: Sinpleak, jarduera singular eta bakartu bat gauzatzeko ematen dira eta gauzatzearekin batera agortu. Aldi berean, jarduera operatiboak edo funtzionamenduzkoak gauzatzeko ere ematen dira, epe mugarik gabe edo baita epe jakin baterako. Egoitzak zabaltzeko baimenak adibidez.

7. Ze ondorio izan ditu 2006/123/CE Zuzentarauaren transposizioak baimenen araubide juridikoan? LASEk egin dituen ekarpen nagusienak aipatu.

8. Zer dira baimen konkurrenteak? Adibideak jarri.

9. Administrazioaren ikuskapen-funtzioaren ezaugarriak adierazi eta funtzio hori gauzatzerakoan Administrazioak bete behar dituen printzipioak aipatu.

Zaintza funtzioarekin batera polizia ekintzekin batera koka dezakegu. Hala ere, denboraren poderioz Administrazioaren esku hartzea zabaltzearekin batera, ikuskapena jasaten zuten

alorrak ere zabaldu dira eta gaur egun, Zuzenbide Europarrak Estatuen antolakuntza autonomia urratu gabe zenbait alorretan ikuskapenak egitera behartzen ditu estatuak.

Administrazioak burutzen duen ekintza formalizatu bat da ikuskapen-funtzioa. Helburua indarrean dagoen araudiak ezarritako betebeharrak edo obligazioak eta debekuen errespetuz jokatzeko dela ziurtatzea izango da. Ikuskatua izaten ari den subjektu edo objektuari eragingo dion erabaki administratibo bat hartzera egon ohi da zuzendua. Kasu batzutan hala ere, estrategia edo ekintza irizpide egokiagoak ezartzeko, informazioa hobetzeko erabiltzen da.

Ikuskaritza funtzioak administrazioarena den eta loteslea den eskumen baten egikaritza dakar, administrazioak bere autoritatea erabiliz jarduten duelarik. Hau modu inpartzial batean eta kaltetuen eskubide indibidualak errespetatuz jardungo duten funtzionario publikoei dagokie egikaritzea.

Administrazio-prozedura baten bidez burutzen da, kasu bakoitzean aplikagarri diren arauak arautzen dutelarik. Gehiengoak erregelamendu izaera izango dute, ikuskapen ahalena lege mailako arau batek aitortu beharko duen arren. Gainera, sekretu eskubidea edo bestelako eskubide pertsonalak urratzen diren kasuetarako, lege erreserba dago.

Erregulazioa eraginkortasunaren printzipiopean dago, eta funtzio hau egikaritzeko printzipio juridiko eta berme batzuk hartu behar dira kontuan:

Kontrarikzio eta defentsa printzipioak, proportzionalitate printzipioa, Objektibotasun edo inpartzialitate printzipioa, Hiritarren eskubidea, nor bere buruaren kontra ez deklaratzeko eskubidea esaterako.

Azkenik, emaitzak dagokien aktan gordeko dira, eta eskumena duten funtzionarioek sinatuko dute, akta horiei autoritate izaera eta proba balioa izango dutelarik.

10. Zer dira Aginduak? Ze Agindu mota ezagutzen dituzu? Adibideak jarri.

Egintza administratiboak dira, eta hiritarrei zerbait egiteko edo ez egiteko obligazioa ezartzen diete legezkontasun eta interes publikoa babesteko helburuarekin. Obligazio hau ez da arau batetik etortzen, administrazio egintza berak sortzen du.

Hemen, antolakuntza hierarkikoa dela eta langile edo agente bati eman daitezkeen aginduetatik desberdindu behar dira.

Agindu moten artean:

Singularrak: Agindua subjektu determinatu batek edo bat baina gehiagok jasotzen badu. Eraikin bat hustutzea adibidez.

Orokorrak: Agindu hartzailea zehaztugabeko pluraltasun bat denean. Eredu geografiko bat adibidez.

Positiboak: baimentzen duten, eta prestazio ekonomiko bat edo ondarezko bat inposatzen duten aginduak.

Negatiboak: Debekuak topatu daitezke. Kale batean aparkatzea debekatzea hori garbitzeko adibidez.

Zuzentarauak: Interes publikoa babesteko subjektu batek izan behar duen portaera ezartzen duten aginduak dira. Lehortze batean uraren erabilerari mugak jartzea adibidez.

Agindu prebentiboak: Kaltetutako interes publikoari lesio konkretuak sortzea ekiditea helburu duten aginduak dira. Erortzearen dagoen eraikin bat botatzeko agindua adibidez.

Agindu konpontzaileak: Modu ilegal batean eraldatu den egoera bat berrezartzera zuzendutako aginduak. Legez kanpoko eraikitako eraikin bat botatzea adibidez.

11. Administrazioari informazioa emateak, kontrol-tresna bezala, ze helburu izan dezake? Zergatik erabiltzen da tresna hori? Adibideak jarri.

Kontrola egikaritzeko ekintza, kontrolpean dauden subjektuei edo hirugarrenei dagokie batez ere, ekintza horiek Administrazioaren zaintzapean egongo direlarik. Tresna berri hauek erabiltzeak bi arrazoi nagusi ditu: Batetik kontrol modu hauek burokrazia gutxiago behar izatea eta bestetik, Administrazioak interbentziopean dauden ekintza pribatu guztiak kontrolatzeko errekurso faltaren ondorioz, partikularren kolaborazioa behar izatea.

Informazioa emateko obligazioari dagokionez, denborazkoa edo periodikoa izan daiteke. Informazioa ematean oinarritzen den helburu nagusia merkatuen eta zenbait aktibitate ekonomikoren gardentasuna izango da.

Honen adibide Kreditu Entitateen Diziplina eta Interbentzio Legea edo Sektore elektrikoko Legea izan daitezke. Azkeneko kasu honetan, CNE-k enpresa eta operadore elektrikoengandik beharrezkoa duen informazioa eskatzeko ahalmena dauka.

Informazioa igortzeko obligazioa hala ere beti ez da orokorra izaten, kasu horietan Administrazioak igorritako informazio errekerimendu batetik eratortzen delarik. Errekerimenduak bidaltzeko eskumena merkatu eta interes orokorreko erregulaziorako autoritate independenteek eta Ogasunak berak izango dute.

Azkenik, Administrazio publikoek sekretu obligazioa izango dute jasotako informazioarekiko. Baina salbuetsita geratuko da interes publikoko zenbait helbutarako den kasutan.

12. Zer dira “aitorpen arduratsuak” eta “aurretiazko jakinarazpenak”? ze funtzio betetzen dute? Adibideak jarri.

Europar zuzenbidetik eratorri dira. Administrazioari interesatu batek eratutako dokumentuak dira. Dokumentu horien bidez bere erantzunkizunaren menpe burutu edo egikaritu nahi duen eskubide edo ekintza bat burutzeko betebeharrak betetzen dituela, hori frogatzen dokumentuak dituela eta betebeharrak horiek beharrezkoa den denboran zehar mantentzeko prest dagoela jakinarazten dio Administrazioari. Honen helburua, zenbait aktibitate pribatuarentzako baimen administratiboaren obligazioa ordezkatzeko izan da.

Administrazioak egiaztatze, kontrol eta ikuskaritza funtzioak baliatu ahal izango ditu. Beraz, aitorpen arduratsu eta aurretiazko jakinarazpenaren bidez, aurretiazko kontrola *a posteriori* kontrolaren aukeragatik aldatzen da.-

Honek onura gehiago ekarriko dizkio iniziatiba pribatuari, koste burokratikoak gutxitzen direlako. Gainera, Administrazioak beharrezkoak diren inspekzio eta egiaztatze tresnak sortzen ez baditu, legalitate eta interes publikoa ez errespetatzeko arriskua erator daiteke.

13. Ze helburu dute ebaluazioak eta auditoretzak? Adibideak jarri. Erakunde pribatuek ebaluazioak eta egiaztatzeak egin al ditzakete? Nola? Ze eragin izan dezake? Adierazi kasu horien inguruabarrak.

Kontrol-tresna berriak izan arren ohikoak bihurtzen ari dira jarduera administratiboan. Hauen helburua aktibitate batek kaltetu ditzaken interes publikoen gainean sor daitezken ondorioak ezagutzea da. Modu berean, auditoriak egin daitezke, egikaritzen ari den aktibitate baten edo jadanik bukatu den aktibitate baten gainean, baldintza berriak edo eraldaketak ezartzeko edo ondorio juridikoak finkatzeko.

Administrazioak burututako ebaluazioetatik eta auditoretzatik garrantzitsuen ingurumen inpaktuaren ebaluazioa izango da (EIA). Hala ere, ez da ebaluazio eta auditoria mota bakarra,

kalitate industrialaren auditoria edo hezkuntza sistemaren ebaluazioak ere badaudelako adibidez.

Erakunde pribatuei dagokionez, ebaluazioa eta egiaztatzeak egin ahal izango dituzte. Arrazoia, Administrazioak interes publikoaren defentsarako kontrol ekintzak galdatzen dituzten alor guztiak kontrola ezin daitezkelaren ondorioz jarduera horretarako entitate pribatuekin lankidetzaz ezinbestekoa izatea da.

Ohikoena da kontrol funtzioa baimendutako kontrol organoei esleitzea. Organo horiek egiaztatze entitateek burututako egiaztatze prozesuetan onartuak izan beharko dira, ebaluazio eta egiaztatzearen funtzioa burutzeko. “ITV”-ak adibidez.

Beste kontrol forma bat, interes orokorragatik entitate edo enpresak euren borondatez kontrolpean jartzen duten kasuak dira. Adibide argiena etiketa ekologikoarena litzateke. Zentzu horretakoa da EMAS mekanismoa ere. Horrela, ebaluazio eta egiaztatze boluntario hori burutzeak onura batzuk ekar ditzake, esterako, hori burutu duten enpresek logotipo bat jaso eta erabili ahal izatea. Horrek gainera, errekonozimendu horrek Administrazioarekin kontratatze orduan lehentasuna edo erraztasuna izatea suposa dezake.

Beste kasu batzutan legediak derrigorrezko bihurtzen du ebaluazio edo egiaztatzeak burutzea, interes publikoa ziurtatzeko helburuarekin beti. Uraren erabilera pribatua egiten dutenek erabilitako kopuruaren gainean adibidez.

Azkenik, borondatezko kontrol horrek dakartzan neurri horiek ez errespetatzeak urraperen administratibo bat suposatzen duela adierazi behar da.

14. Zerbitzu publikoaren heriotza, egia al da?

15. Adieraz ezazu “interes orokorreko zerbitzuen” kontzeptuaren esanahia eta ezaugarriak. Halaber, adierazi Europar Batasuneko Funtzionamendu Tratatuak dioena haren inguruan.

16. Ze desberdintasun dago “interes orokorreko zerbitzu” eta “interes ekonomiko orokorreko” zerbitzuen artean? Adibideak jarri.

Interes orokorreko zerbitzua: Interes orokorreko zerbitzuaren autoritate publikoek interes orokorreko zerbitzuak kontsideratzen dituztenak izango dira. Garrantzitsuenak, zerbitzu publikoko obligazio zehatzak bete behar izatea da. Hauen artean, batzuk izaera ekonomikoa izango dute:

Interes ekonomiko orokorreko zerbitzuak: Hauen ezaugarria, merkatu jakin batean ondasunak edo zerbitzuak eskaintzea da. Ez dira jarduera merkatal soilak, zerbitzu publikoko obligazio zehatzak bete behar dituztelako. Adibidez, garraioa, posta zerbitzua, ur horniketa... Obligazio horiek ezartzen zaizkie merkatu prezioak oso garestiak direlako edo lehia askean utzita zerbitzu horien prestazioa bermatu ezingo litzatekelako.

Hauen titulartasuna publikoa edo pribatua izan daiteke. Azken urteetan pribatizazio handiak eman dira. Hala ere, zerbitzu horiek ez dira erabat merkatuaren esku ustean, interes publikoa gauzatzeko obligazioak inposatzen zaizkielako eta erregulazio zorrotz bat errespetatu behar izango dutelako.

17. Ze desberdintasun dago “zerbitu publikoko obligazio” eta “zerbitzu unibertsal”-en artean?

Zerbitzu publikoko obligazioak: interes publikoko zenbait helburu lortzeko zerbitzua eskaintzen duenari ezarritako obligazioak dira. Hauek mota askotakoak izan daitezke: azpiegiturak egitea, zerbitzuaren kalitate estandarra bermatzea, suministroaren segurtasuna bermatzea, tarifak mugatzea, ingurumena babesteko neurriak hartzea...

Obligazio guzti hauek Europatik nahiz barne-legetatik etor daitezke, eta obligazio hauek sortutako gastuak laguntza publikoak emanez konpentsatu daiteke, obligazioak proportzionala izan behar duelarik interes publikoaren helburuak lortzeko.

Zerbitzu unibertsalak: Kontzeptu murriztua da, edozein pertsonari eskaini behar zaion oinarritzko prestazioak barnehartzen dituelarik. Garraio ruta zehatz bat, posta zerbitzu unibertsala... adibidez.

Hauek askotan konpentsazio ekonomiko bat dakarte zerbitzuaren errentagarritasuna bermatzeko: tarifen bidez, beste eskubide batzuk emanez edo finantziazio publikoa erabiliz adibidez.

18. Zein dira “izaera ekonomikoa” ez duten zerbitzuak? Adibideak jarri.

Izaera ekonomikoa duten zerbitzuak autoritate publikoak bultzatzen duten zerbitzu edo aktibitateak dira, interes orokor bati begira eta zerbitzu publikoko obligazio zehatzei loturik daudelarik eta irabazi-asmoko helburu bat bilatzera bideratuta daudelarik. Garraioa, zerbitzu postalak, telekomunikazioak...

Beraz, interes orokorreko zerbitzu ez ekonomikoak irabazi-asmoko helburu bat ez dutenak izango dira, hau da, helburu sozial bat dutenak alegia. Herriaren beharrak asetzea da lehen helburua.

Hauek ez dira konpetentzia askearen menpe egongo, Estatuak beraientzat erreserbatuko dituzte, ondoren Administrazio publiko bati kudeaketa emanez edo gestio eskubide eskusibo edo bereziak organizazio edo entitate batzuei egotziz.

Ondoren entitate hauek diskriminazio-ezaren printzipioak eta kontratazio publikoaren printzipioak ere errespetatu beharko dituzte.

Hala ere, izaera ekonomikoaren kontzeptua nahiko dinamikoa da, orain izaera ekonomikoa dutenak lehen ez zutelako adibidez. Hala ere, TJUEko jurisprudentziak hezkuntza, osasuna, seguritate soziala eta zerbitzu kulturalak orokorrean aktibitate ez ekonomikoak kontsideratuko direla adirazi du.

19. Zein dira “interes orokorreko” zerbitzuei aplikatzen zaizkien printzipioak?

Jarraitasuna edo etengabetasuna: Doktrinaren oinarrietako bat da. Zerbitzu-publikoak gizarte-betebehar kolektiboak asetzen dituztenez etengabe bermatu behar dira. Haien prestazioaren erantzunkizuna administrazioak hartuko du modu jarraitu eta etengabe batean norbanakoei jarduera horiek eskeintzeko. Hauek beraz ez dira ekimen ekonomiko pribatuaren menpe jarriko, Administrazioa eskaintza etengabearen bermatzaile bihurtzen delarik, hau da, erantzule.

Kontratazio legeak kontratistaren betebeharren artean “zerbitzua hitzartutako jarraitasunaren arabera eskaintzea” dago. Hori greba-eskubideari jarritako muga bezala agertzen da. Legeak aurreikuspen konstituzional hori nola gauzatuko den arautu du “gutxieneko zerbitzuak” ezartzeko ardura Administrazioak hartuko duelarik.

Aldagarritasuna: Zerbitzu publikoaren eskaintzak interes orokorrak asetzea dutenez helburu, eta interes orokorrak aldagarriak direnez, eskaintza-baldintzak ere aldagarriak izango dira, behar bezala egokitzeko. Printzipio honen isla administrazioak gordetako eskumen bat da: zerbitzu publikoa kontratu bidez kudeatzen bada eta administrazioak zerbitzuaren ezaugarriak aldatzen baditu, kontratistak aldakuntzei egokitzeko beharra izango du.

Zerbitzu hartzailearen ikuspegitik ikusita, eskaintza-baldintzak zerbitzua arautzen den xedapenetan agertuko dira. Horiek aldatzen badira, eskaintza-baldintzak ere aldatuko balira, zerbitzu-hartzailea horretara egokitzera behartuta legoke. Honen egoera juridikoa arauen bidez deliitatutako egoera da, beraz, une bakoitzeko baldintzetara egokitzera behartuta dago.

Berdintasuna: “Zerbitzu publikoak baliatzeko berdintasun printzipioa”. Bi aurpegi ditu:

Objektiboa: zerbitzu publikoa diseinatzean eta baliatzeko arauak ezartzean diskriminazio baldintzak ezartzerik ez egotea litzateke.

Subjektiboa: Norbanako guztiek zerbitzu publikoak jasotzeko eskubide berdinak dituztela alegia.

Berdintasun printzipioa ordea ezin da modu absolutuan ulertu, hau ez delako uniformetasuna. Egoera berdinean dauden aurrean tratamendu berdina eskaintzean datza, baina egoera desberdina balego, desberdintasun horiek gainditzeko, tratamendu desberdina zilegitzat hartzen da.

Kalitatea: Gero eta garrantzi handiagoa hartzen ari da. Zerbitzu eta prestazio publikoen hobekuntzak agerian daude. Honen adierazpen bezala Zerbitzu gutunak aipa daitezke, hauen bidez entitate edo administrazio batek zerbitzuaren kalitatearen inguruan helburu eta konpromiso batzuk hartzen dituztelarik.

Bestetik Kalitate ebaluazioa dago, administrazio batek eskaintzen dituen zerbitzuen kalitate-maila ezagutzeko eta ebaluatzeko prozesu bat ireki behar duelarik.

Eskuragarritasuna: Zerbitzu publikoak edozein pertsonarentzat eskuragarriak izan behar dute, horrek baldintza ekonomiko egokietan ematea suposatzen duelarik. Printzipio honen helburua ordainketa proportzionala izatea da, denen edo gehiengoaren eskura egotea alegia.

20. Nola sortzen dira zerbitzu publikoak? Nahitaezkoak al dira zerbitzu publiko guztiak? Administrazioak ba al du diskrezionalitate hori nahitaezko zerbitzuen edukia eta hedadura finkatzeko?

Publikazioa botere publikoak norbanakoen esku egondako jardueraren baten gaineko eskumenean bereganatzen duenean ematen da. Jarduera baten edo zerbitzu publiko baten eskuratzea adierazten du beraz.

Administrazioak zerbitzuak eskaintzeko zuzentza-ahalmena duela ulertu da Konstituzioak eta Legeek zerbitzu publikoak aurreikusten dituztelako. Haitan, administrazioari jardueraren esparrua zehazten zaio, inolako betebeharrak juridikorik sortu gabe. Honek, zerbitzu publikoa jasotzeko eskubidea ez dela eskubide publiko subjektibo bezala ulertu behar esan nahi du.

Hala ere, interpretazio hori aldatuz joan da, bereziki toki erakundearen araubideek zerbitzu publikoei buruz esandakoari esker. Bertan oinarriak arautzen dituen Legeak udalek ezinbestean eskaini behar dituzten zerbitzuak ezartzen dira 26. artikuluan.

Zerbitzu publikoak ezartzeko ezinbestekotasuna argi islatzen da artikulua horretan. Hori dela eta, udala, bere tamainari egokitu behar du zerbitzuak ezartzera beharturik egongo da,

norbanakoak zerbitzuak ezar ditzaten eskubidea izango duelarik.

Eskubide hori, Toki Erregimeneko Oinarriak arautzen dituen legeak argitu du, auzotarren egoera juridikoa argitu duelarik. Bertan, zerbitzu publikoa gauzatzeko eskatzeko eta ezartzeko eskubidea izango dutela adierazten da.

Ondorioz, auzotarrek zerbitzu publikoaren gaineko eskubideak dituztela esan dezakegu, Administrazioen esparruetan halako lege aurreikuspenik ezarri ez den arren, administrazioak nolabaiteko lotura positiboa duela adierazi daitekelarik.

Botere publikoaren jarduerak printzipio horiekin bat etorri beharko dute beraz. Hori dela eta, legeak edo administrazioak, zerbitzu publiko bat aurreikusten duenean, eskubidearen berezko edukia identifikatzeko ezaugarriak adierazi beharko ditu.

21. Ze desberdintasun dago zerbitzuak lehia askeko araubidean eta zerbitzu erreserbatuen artean egitean?

22. Eremu lokalean, nola gauzatzen da zerbitzu publikoen sorrera?

Zerbitzu lokaletan zerbitzu publikoaren eraketa, korporazioaren Plenoari dagokio, gehiengo arrunt bidez, lehia aske bidez egikaritzen denean. Akordio horrek zerbitzu kudeaketa bidea zehazten du.

Monopolioan burutzen bada, korporazioko kideen gehiengo absolutua beharko da baita AAEEko gobernu organoaren onespina ere. Hau egin aurretik hala ere espediente bat tramitatu beharko da, munizipalizazioa edo probintzializazioa izaenekoa, legezkotasuna eta erabakiaren aukera justifikatzen dena eta pertsona interesatuek behaketa formulazio tramitea irekiko dute.

Kontratu bidez zeharka kudeatu behar bada, Administrazio titularrak kontratazioa egin baino lehen zerbitzuaren erregien juridikoa zehaztu beharko du, eskudunak esleituz, prestazioen irismena zehaztuz, izaera juridikoko, ekonomikoko edo administratiboko aspektuak erregulatuz.

LBRLk entitate lokalek aktibitate ekonomikoak garatzeko ekimen publikoa egikaritu dezaketela adierazten du, beti ere, aurrekontu orekaren betetzea bermatu beharko duelarik eta eskuduntzen jardueretako finantza-oreka beharrezkoa izango delarik.

Ondoren, entitate lokalek ze jardueretan eo zerbitzuetan duten titulartasuna ere zehazten da, esaterako, argiteri publikoan, hilerrian, hondakin biltzea... udalerri guztietan eskaini beharko diren zerbitzu minimoak dira. Ondoren, biztanleriaren arabera, zerbitzu gehiago edo gutxiago eskaintzeko beharra izango dute.

23. Nola kudeatu daitezke zerbitzu publikoak?

Modu zuzenean edo zeharka kudeatuko dira, administrazio publikoko kontratuko eta erregimen lokaleko legegintzekin bat etorri beharko dutelarik.

Zuzena: Titular den administrazioak berak edo entitate laguntzaile batek burutzen du. Entitate hori organismo autonomoa, erakunde publikoa edo kapital guztia berari dagokion merkataritza sozietatea izan daiteke. Azken bi kasutan zuzenbide pribatua ere erabiliko da.

Kudeaketa zuzena erabiliko da bereizi gabeko kudeaketa denean, hau da, administrazio beraren organo orokorrek kudeatzen dutenean, eta kudeaketa berezia denean, hau da, organo deskontzentratu baten bidezkoa denean.

LBRLk 85. artikuluan kasu batzuk aurreikusten ditu modu zuzenean egikaritzeko kudeaketa hau.

Zeharka: Kontratu bidez egikaritzen dena da, zerbitzu publikoko koudeaketa kontratua erregulatzen du. Hauetan, emakida izan ohi da gehien erabiltzen dena finantza-oreka bermatzen duelako.

Interesezko kudeaketan Administrazioak eta kudeatzaileak kontratuan ezarritako proportzioan onurak eta galerak banatzen dituzte.

Kontzertutan, toki-administrazioak pertsona juridiko pribatu baten instalazioak erabiltzen ditu zerbitzua eskaintzeko, eta ekonomia mistoko baltzutan administrazioak sozietatean beste pertsona natural edo juridikoekin parte hartzen du.

Zeharkako kudeaketaren bidez, partikularrek esplotatu ahal izango dituzten eduki ekonomikoa duten zerbitzuak bakarrik burutuko dira. Kontratazio publikoko objektu izatea ere posible izango dute beste mota batzuetako zerbitzuek, baina ezingo dira zeharkako kudeaketaz prestatu agintaritza ahalmenak erabiltzea eskatzen duten zerbitzuak.

24. Ze eskubide eta obligazio ditu zerbitzu publikoaren erabiltzaileak?

(DUDA)

25. Zer ezartzen du Espainiako Konstituzioak sustapen politikari buruz? Nola eragiten du Europar Batasunak sustapen politikan?

26. Ze forma har dezakete laguntza publikoek eta sustapen neurriek?

Laguntza guztiak ezin daitezke sustapen-neurritzat jo. Sustapen neurrien helburua jarduera pribatu zehatz bat bultzatzea da, interes edo onura publikoa duen jarduera pribatua bultzatzea alegia.

Hauen berezko ezaugarria norbanakoa interes publikoa duen zerbait egin dezan bultzatzea da. Neurri ekonomikoak dira beraz, sustapen-jarduera egiteko bitartekoak. Hauetan, hainbat motatako neurri ekonomiko daude:

Diruzko ekarpenak neurri sustapentzat hartzeko, ezaugarri batzuk bete behar dituzte: funts publikoetan oinarria izatea, onuraduna pertsona publiko edo pribatua izatea, jasotzaileak kontraprestaziorik ez ematea eta diruzko ekarpena interes publikoko helburuetara bideratzea.

Diru laguntzei buruzko Legeak ezaugarri horiek ekarpenaren erabilera zehaztuko duela adierazten du, kontzeptua bestela ere oso zabala delako. Helburuak desberdinak izan daitezke helburu ekonomikoa, hezkuntza edo kultura-helburua, gizarte egintza bat edo helburu instituzional bat adibidez.

Onurak eta zerga arintzeak administrazioak zenbait inbertsio pribatu bultzatzean datza onuren eta zerga-arintzeen bitartez.

Kreditu laguntzak administrazioak eskaintzen dituen abalak eta kreditu erakundeek eskaintzen dituzten kostu txikiko finantzazioak dira sustapen bitarteko honen adibide ohikoenak. Norbanakoek ordaindu behar dituen interesen zati bat ordaintzea erabakitzen duenean, diru-laguntza forma bati ekiten dio, eta hori ez da kreditu-laguntza izango diru laguntza baizik.

Izaera errealeko laguntzak eta laguntzak espeziean: Administrazioak kasu honetan norbanakoari egiten dion ekarpena ez da ekonomikoa, ondasun bidezkoa baizik. Izaera ekonomikoa duten laguntza publikoak dira hauek ere, eta enpresen aldekoak direnean, lehia-arauaren menpe izango dira. Honen adibide, enpresak instalatzeko edo babestutako etxebizitzak eraikitzeko lurzoru publikoaren ekarpena...

Zeharkako laguntzak onuradunei abantaila ekonomikoak ekartzen dizkie. Ekarpen zuzenekin alderatuta zailagoak dira hautematen, beraien eraginen arabera definitzen direlako eta ez ekarpena egiteko moduaren arabera. Adibide bezala, azokak antolatzea izan dezakegu, edo enpresa pribatuetako akzioak erostea.

Hauen arazo nagusia merkatuko lehia askearen printzipioari edo berdintasun printzipioari kalte egiteko aukerak daudela da. Hori dela eta, kasuz kasu aztertu beharko da zein den laguntzaren helburua, haren eragina eta merkatu-arauarekin duen bateragarritasuna. Jurisprudentzia zabala da honi lotuta.

Hala ere, hauek identifikatzeko hainbat irizpide erabiltzen dira, horien artean aipagarria inbertitzaile pribatuaren irizpidea delarik. Horren arabera administrazioak eragiketa ekonomikoa egitean inbertitzaile pribatu batek egingo luken inbertsioa gauzatu duen edo ez ikusi beharko da.

27. Ze printzipio aplikatzen zaie laguntza publikoei?

(DUDA)

28. Zuzenbide komunitarioaren arabera, zein kasutan dira laguntza publikoak bateragarriak merkatu bateratuarekin?

29. Subentzio Lege osoa aplikatzen al zaie Administrazio publiko guztiei? Zer da Lege horren arabera “subentzioa”? Subentzioaren araudi-oinarriak zer jaso behar dute? Ze baldintza bete behar dira Administrazioak subentzio bat emateko?

30. Ze prozedura jarraitu behar da subentzioa emateko? Zein kasutan itzuli behar da subentzioa?

Diru-laguntzak esleitzeko prozedurak ofizioz hasten dira, deialdi publikoa eginez. Arau nagusia *lehia konkurrentzia* sistema da. Eskaerak ezarritako epe eta forman aurkeztuko da eta instrukzioa aurrera organo instruktore kolegiatu batek eramango du, diru-laguntza emango duen organo desberdina izango delarik.

Organo instruktoreak ofizioz emango ditu aurrera jarduerak eta beharrezkoak diren txostenak eskatuko ditu. Ondoren eskaerak balioetsiko ditu aplikagarri diren araudian ezarritako irizpide eta lehentasunak jarraituz eta azkenik, eginiko ebaluazioaren emaitzak jasotzen dituen txosten bat egingo du.

Salbuespenezko sistema bat zuzeneko esleipena izango da. Ez da konkurrentzia printzipioaren araberrako prozedura baten bidez emango subentzioa kasu hauetan. Legeak hori dela eta, kasu zehatz batzuetarako aurreikusten du sistema hau. Kasu hauetan araubidea estatuan errege dekretu bidez onartu beharko da eta EAEn dekretuz.

Itzulketei dagokionez, deuseztapena deklaratzek bide administratiboan edo judizialean berekin dakar onuradunak jasotakoa itzultzeko obligazioa izatea.

Obligazioa onuradunen gain eroriko da eta kasuren batean erakunde kolaboratzaileen gain. Itzulketa adosteko prozedura administratibo bat tramitatu beharra dago, subentzio egintzaren ofiziozko berrikusketatik ezberdina dena. Interesatuaren audientzia eskubidea bermatu beharko da. Azkenik, kontuan izan beharko dugu itzultzeko obligazioa onuradunak dagozkion obligazioak ez betetzeagatik jasan ditzaken santzio administratiboetatik inpendiente dela.

ADMINISTRAZIOAREN ANTOLAKUNTZA

1. Ze funtzio betetzen dute antolakuntzari buruzko arauak?

2. Nola gauzatzen da antolakuntza-ahala? Nori dagokio hura gauzatzea?

Antolakuntza, arauetan ezarri da. Organo edo pertsona juridiko publikoak sortzeko, aldatzeko eta desegiteko erak, eskumen eta eginkizunen banaketa, barneko organoen arteko eginkizunen banaketa, gatazkak konpontzeko printzipio eta teknikak... Antolaketa arauak hainbat lerrun formaletako arauak dira. Hiru motatako arauetan ageriko zaizkigu: Konstituzioan, legean eta erregelamendutan.

Konstituzioak 103.2. artikuluan organoak sortzeko lege erreserba orokorra ezarri du. Ez du esaten administrazio-organoak lege bidez sortu behar direnik, legearen arabera baizik, beraz ezingo dugu lege erreserba zurruna denik esan.

Behin legetari nagusitasuna aldarrikatu ondoren, legeetan gaia agortu behar ez dela adierazten du, antolakuntza-erregelamenduari lekua utziz. Azkenean, araugntzarako lankidetzaren printzipioa ezartzen da legegilearen eta administrazioaren artean, legetari dagokiolarik neurri hori zein izango den zehaztea.

Beraz legeak oinarritzko zehaztasunak arautzera mugatuko dira. Batzutan lege erreserba bati jarraituz datoz lege-araubidea baina lege erreserbarik ez dagoenetan ere, legearen esku-hartzea bidezkoa izango da. Ondoren, erregelamendue administrazio-antolakuntzaren bereiztasunak direla eta beraien araubidea ezartzeko tokia izango dute, erregelamendu independentetzat jotzen direlarik.

Legearen eta erregelamenduen artean beraz harremanak daude antolakuntza-arloan. Lege batek arautzen duena ordea, ezingo du erregelamendu batek aldatu. Hala ere, administrazio bakoitzaren esku-hartzea ezinbestekoa izaten jarraitzen du barne-egitura ezartzeko, berak zehazten baitu ze administrazio-unitatek osatzen dituzten administrazio-organoak.

Antolakuntzaz arduratzen diren xedapenen edukia begiratz gero, benetako erregelamenduak diren edo ez zehazteko arazoak daude, ez delako xedapen orokorra eta abstraktua, zehatza baizik. Hala ere etorkizunean eraginak izango ditu.

Hauek erregelamendutzat joko dira ondorio juridiko garbiak sortzen dituztelako. Organo bezala aritzeko sorrera-araua errespetatzea beharrezkoa da, eta ezingo dute sorrera-arauak eman dizkion eskumenetatik kanpo aritu, hori egingo balu, erabaki akatsduna litzatekelako.

Antolaketa-arauak egiteko ezarritako prozedura jarraitu behar da. Hauek guztiak kontuan hartzen baditugu, benetako erregelamenduak direla esango dugu, ordenamenduan txertatzen direlarik eta beste arau batek aldatzen ez dituen bitartean indarrean egongo direlarik.

Bestalde, independenteak dira, Legea mugatzat hartzen dutelako, ez aurrebaldintzat. Azkenean administrazioak askatasunez ezarriko du egitura legeetan adierazitakoa errespetatuz.

Beraz, legearen eta erregelamenduaren arteko lotura, negatiboa da.

3. Espainiako Konstituzioak edo Zuzenbide Komunitarioak nolako mugak ezartzen dituzte antolakuntza-ahalean?

Konstituzioak estatu-eredua eta lurralde-egitura ezarri izanak, administrazioaren antolakuntza baldintzatu du. Gainera, antolaketa irizpideak ere jarri dizkio administrazioari: eraginkortasuna, hierarkia, deszentralizazioa, deskonzentralizazioa eta koordinazioa.

Estatuaren eskumena administrazio publiko guztietako erregimen juridikoari buruzko oinarrizko legegintza onartzea da, beraz, administrazio antolakuntzaren oinarriak ere arautu ahal izango ditu, eta administrazio publiko guztietan aplikagarri bihurtu.

Zuzenbide komunitarioan askatasun handia eman zaie Estatukideei instituzio edo administrazioak anotlatzeko. Estatu bakoitzari dagokio barne eskumen-banaketaren arabera Zuzenbide Komunitarioa zenek exekutatu duen erabakitzea.

Estatu baten antolaketa barne araudia ezingo da Zuzenbide Komunitarioak ezarritakoa alde batera usteko erabili. Antolatze askatasun horrek ezingo du Z. Komunitarioaren lehentasuna baztertu.

4. Zer dira erakunde publikoak? Ze erakunde mota ezagutzen dituzu? Sailkapen bat egin.

5. Zer da erakunde publiko bat Zuzenbide Komunitarioaren arabera?

6. Zer dira Administrazio organoak? Ze organo mota daude? Sailkapen bat egin.

Erakunde publiko orok, unitate aniztasun baten edo zentro baten bitartean jarduten dute, hauetako parte den pertsona edo erakunde bati egotziz jarduerak.

Izaera juridiko eta organo kontzeptuak eztabaida doktrinalaren parte dira. Organo bat, arauak sortu eta egrregulatu duten unitate estruktural eta abstraktu bezala ulertzen dugu. Honek, elementu pertsonal multzo bat gehitzen du, funtzio edo konpetentzia batzuk ditu eta bere jarduerak efektu juridikoak sortzen ditu.

LOFAGEk organo kontzeptu murriztaileago bat barneratzen du. Lege honen ustez, organoa, hirugarrenetik efektu juridikoak dituzten funtzioak esleitzen zaizkien unitate administratiboa edo pertzepziozko izaera duten jarduerak burutzen duten unitate administratiboa da.

Honek unitate administratibo asko organo kontzeptutik kanpo usten ditu, baina hala ere legearen arabera, organo administratiboen erregimenari buruzko arau orokorrak aplikatuko zaizkie.

Egiten duen bereizketa kontzeptual honek duen esanahi juridikoa, organoen eta unitate administratiboen sortze, aldatze eta ezabatze modu desberdinak izatea da.

Organoa ez dugu bere titularrekin edo funtzioa aurrera eramaten duen pertsona fisikoarekin nahastu behar. Titularra organoaren elementu bat izango da, jarduten duenean jarduerak egotziko zaion faktore pertsonala izanik. Egozpen efektu honi, agente publikoaren erlazioa da.

Titularra legitimoki inbestitua izango da eta bere karguan aplikagarri zaizkion arauen arabera izango da bere portaera.

Sailkapenari dagokionez, irizpide asko erabili izan dira ikuspuntu juridikotik. Esaterako, barne esktrukturaren arabera, unipertsonalak eta kolegiatuak ditugu. Beste irizpide estruktural baten arabera, sinpleak eta konplexuak. Titularren izendapen irizpidearen arabera ordezkatzailerak eta ez-ordezkatzailerak izango genituzke. Funtzioaren arabera aktibo kontsultibo eta kontrolezkoak eta azkenik, organizazio multzoarekin duten erlazioaren arabera, ordenatuak eta instrukzio hierarkikoaren menpe ez daudenak.

7. 30/92 Legearen arabera, organo kolegiatuaren araubidea aztertu. Nola osatzen dira bertako kideen eskubideak? Nola funtzionatzen dute?

8. Zer dira eskumenak eta nola esleitzen dira?

Eskumena ordenamendu juridikoak organoari eskaintzen dizkion eginkizunek eta ahalmenek osatzen dute. Entitate eta organo bakoitzaren botereen neurriak dira: ahalmen botere, eginkizun eta erantzunkizun multzoa. Eskumena organoari emandako ahalmen neurria izango da. Hau ematean ez da jarduteko ahalmen soil bat ematen, ahalmenaz baliatzeko obligazioa ere ematen da. Beraz, eskumena organo ororen, jarduera zilegia egiten duen, funtsezko elementua da.

Bi modutan lotzen du organoa: alde batetik lotura positiboa legoke. Honek jarduteko beharrezkoa den gaitasuna izatea suposatzen du. Bestetik lotura negatiboa legoke. Honek, ematen zaizkion eskumenetatik kanpo jardun ezingo duela adierazten du, hau da, muga bezala ere egiten du.

Esleipenari dagokionez, maila desberdinetako arau bidez esleitzen dira. Esaterako, estatutuek eskumen legegile eta administratiboak esleitzen dituzte. Eta Administrazio publikoen organoetan, hau da, Gobernuko organotan eta hierarkia maila altuko organotan, eskumenak lege bidez erregulatzen dira.

Legeek eta erregelamenduek modu zurrunean banatzen dituzte zereginak organoen artean, baita eskumenak finkatu ere. Ondoren, eskumenak utziezinak direla ulertzen da LPACren arabera. Hala ere, hau da, utziezina den arren, organoen artean besteen eskumenez baliatzeko ahalmena, edo lagatzeko ahalmena dagoela ikus daiteke, eskuordetze edo abokazioaren bidez adibidez. Honek ez du titulartasuna laga denik adieraziko, eskumenaz baliatzeko modua da laga daitekena. ondorioz, utziezintasunaren araua titulartasunari aplikatuko zaio, ez baliatzeko ahalmenari.

9. Ze eskumen mota ezagutzen dituzu?

Materiala: Organo edo entitate bataen gauzatzen diren eta honen eremu objektiboa osatzen duen jarduera eta funtzioak dira. Eginkizuna arloka sailka daiteke.

Lurralde-eskumena: eskumenak ze lurralde-hedadura duen zehazten du.

Hierarkia-eskumena: Zeregin eta ahalmenak organoen hierarkiaren arabera bana daitezke.

Klasifikazio horrek garrantzia juridikoa dauka, materia edo lurralde arrazoiagatik eskumenik ez duen organo baten egintza deuseza izango delako. Hierarkiari dagokionez, hau konbalidatu daiteke.

Sailkapen honez gain beste sailkapen batzuk ere egin daitezke, eskumen orokor eta zehatzak bereiztuz nola ematen diren ikusita adibidez. Bestalde, iraupenari dagokionez ere behin-betikoak eta behin-behinekoak bereiz ditzakegu.

10. Zer esan nahi du eskumena ukaezina dela esateak?

11. Nola gauzatu daiteke eskumen-transferentzia?

Lagaezinak dira titulartasunari dagokionez, baina exekuzioaren inguruan aldaketak gerta daitezke. Legeak hainbat teknika aurreikusi ditu eskumenaren titularra ez den beste organo batek hari dagozkion eskumenez baliatzeko: eskuordetzea, abokazioa, kudeatzeko manamendua, sinadura eskuordetzea eta ordezkapena esaterako.

Konpetentziak entitate edo organo publikoei esleitzen zaizkiela jakinda, organo batena dena beste batena izatera igaro daiteke. Horri deritzogu eskumen transferentzia.

Normalean, hau ahalbidetzen duen arauak esleipena eman zuena baino gorago egon behar du, baina kasu batzuetan ordamenduak beste arau batzuk erabiliz egitea ahalbidetzen du.

Hala ere, kontuan hartu behar dugu transferentziak deszentralizazio, subsidiariorotasun eta

hiritarrekiko gertutasunaren printzipio bidez daudela zuzenduak.

Transferentziarako Lege Organikoaren bidez (EKko 150. artikulua garatzen duena), Estatuak AAEEri eskuordetu diezazkioke hari dagokion eskumen bati lotutako ahalmenak. Hemen bi gauza azpimarratu beharko genituzke: alde batetik, Estatuarenak diren eskumen guztiak ezin direla teknika honetaz baliatu eta bestetik, Estatuak ezingo diela AAEEei eskumeneko arlo oso bat laga. Horrela, Estatuak lege autonomikoak onartzeko baimena ematen badu ere, lege-markoan ezarritako irizpideei jarraitu beharko die. Azkenean, Estatuak ez ditu lagatzen duen arloko zuzendaritza eta kontrol ahalmenak lagatzen.

Azkenean, lege honek, ez dela eskumena aldatzen adierazten du, eskumenari dagozkion ahalmenak baizik, hori dela eta, Estatuak izango ditu kontrol-bideak.

12. Zer da delegazioa (eskuordetzaa)? Nola gauzatu daiteke?

Honen bidez eskumenaren titularrak beste organo bati ematen dio berari dagokion eskumen batez baliatzeko ahalmena. Emailea eskumenaren titularra da eta hartzaileari lagatzen dio eskumen horretaz baliatzeko ahalmena. Exekuzio mailan bakarrik izango ditu eraginak, ez titulartasun mailan. Horregatik, administrazio-egintzak titularrak emandakotzat joko dira, horri egotziko zaizkiolarik.

Honek eragin handia du gora jotzeko errekursoak noren aurrean jarri behar diren zehazteko, edo administrazio-bidea amaitu ote den jakiteko.

Emaileak, eskuordetzea egiten duenean zenbait kontrol zehaztu ditzake hartzailearen egiteko gainbegiratzeko. Adibidez, jakinaraz dakizkiola erabakiak erabaki dezke. Gainera, titulartasuna galtzen ez duenez, eskuordetzea edozein momentutan baliogabetu dezake.

Hartzailearen eta emailearen artean ez da menpekotasun hierarkikorik egongo derrigorrez. Menpekoa izanez gero, hartzaileak eskuordetzea hartu beharko du, baina ez badago hierarkiarik, eskuordetzea onetsi beharko du. Gainera, harreman hierarkikorik ez badago, arrazoitzeko beharra ere egongo da. LOFAGEk gainera, emaile eta hartzaileak hierarkian gora duten organo komunak eskuordetzea onartu beharko duela ere adierazi du.

Emailea eta hartzailea ministerio desberdinetakoak badira, hartzailearen gainean dagoen organoak onetsi beharko ditu.

Bestalde, hainbat administraziotako organoen artean ere eskuordetzeak gerta daitezke, Legeak eskuordetzearen ahalmena era zabalean jaso duelako. Hala ere, erakunde bakoitza arautzen duen xedapenak eskuordetze-ahalmen zehatzak jasotzen ditu, zenbait eskumen eskuordetu ezingo direlarik.

Eskuordetzea gauzatzeko zenbait betekizun formal bete behar dira, hau da, muga formalak daude. Esaterako, aldizkari ofizialean argitaratu beharko da eskuordetzea. Ondoren, eskuordetzeaz baliatuz onartzen diren administrazio-egintzek aipatu egin beharko dute hau baliatuz onartu direla, eta azkenik, kide anitzeko organo batek quoru berezia behar badu erabakia hartzeko eta hori eskuordetzen bada, emaileak quorum berdina aplikatu beharko du eskuordetzea gauzatzeko.

Eskuordetzei dagokionez, Estatuak AAEEi eskuordetzeko lege markoaren eta transferentziako lege organikoaren bideak ditu. Ondoren, tokiko Erregimenaren Oinarriak arautzen dituen Legearen arabera, Estatuko Administrazioak, AAEEK eta beste toki-erakundeek eskumenak

udalen esku usteko aukera dute, hauek udal interesei eragiten dieten gaiak direnean eta herritarren partehartzea areagotzen duenean.

13. Zer da abokazioa? Zer da kudeaketa-gomendioa?

Abokazioa: Eskuordetzearen kontrako eraginak ditu. Honekin, berriz eskumenak jasotzen dira. Goiko organoak beheko organoen eskumena hartzen edo bereganatzen du.

Legeak honetarako hainbat baldintza zehaztu dituenez, eskumena bereganatzean arrazoitu egin beharko da. Goiko organoak zergatik bereganatzen duen azaldu beharko du beraz. Erabaki bat emateko helburuz bereganatu bada, interesdunei jakinarazi beharko zaie bereganatzea eman dela, Aldizkari Ofizialean argitaratu behar izan gabe.

Abokazioaren erabakiaren aurka ez dago errekurso zuzenik aurkezteko aukera. Bestalde, hau harreman hierarkikoa duten organoen artean gertatuko da. Bestalde, Legeak, eskuordetzea kentzea edo emailak berari dagokion eskumena berreskuratzea ere abokaziotzat hartu du.

Eskumena bereganatu ondoren emandako ebazpena eskumena bereganatu duenari egotziko zaio. Goiko organoarena izango balitz bezala jokatu da alegia. Beraz, bereganatzearen ondorioz sortutako egintzari errekursoa jarri nahi badiogu, organo bereganatzailaren erabakien aurka jar daitezken errekursoak erabili beharko ditugu.

Kudeatzeko manamendua: Jarduera tekniko eta materialak lantzeko sortu da. Horrelako jarduera bat landu behar denean eta dagokion organoak horri ekiteko bitarteko material edo tekniko nahikorik ez duenean, eskuduna den organoak beste bati mana diezaioke egin beharrekoa. Baliabide egokiak ez izatea edo eraginkortasuna daude honen oinarrian.

Helburua ez da erabaki bat hartzea, jarduera tekniko eta materiala egitea baizik. Ez dio ez titulartasunari ez exekuzioari eragiten beraz.

Manatzaileari dagokio kudeatzeko manamenduaren oinarri juridikoak onartzea eta beste organoak egin behar dituen jardueri babes juridikoa ematea

Manamendua gauzatzeko, Administrazio bereko organoen artean egiten bada, administrazio horren legediari egokituta egon beharko du, organoen arteko akordioz, formalitate berezirik erantsi gabe.

Hainbat administrazioen artekoa bada ordea, hitzarmena izenpetu behar da. Eta manamendua pertsona pribatu bati ematen bazaio, Estatuko Kontratu Legea aplikatuko da.

Akordioa, hitzarmena edo kontratua manatzaileari dagokion aldizkari ofizialean argitaratuko da, xedea indarraldia eta beharrezkoa adieraziz.

14. Ordezpena eta orezkapena bereizi.

Ordezpena: Ente edo organo batek beste baten lekua hartzen du funtzio baten egikaritzarako. Organoa da ikutzen dena kasu honetan.

Orezkapena: Prozedura Legeak organoen batean titularrik ez bada edo kanpoan/gaixorik badago, ordezkoa jarriko dela adierazten du, aldi baterako bada ere. Organoaren titulartasunaren behin-behineko aldaketa suposatzen du.

Normalean araubideak zehazten du nor izango den ordezkoa baina adierazten ez badu, titularra izendatzeko eskumena duen organoak izendatuko du. Bestalde, ordezkoa izendatu bitartean, ordezkatu beharrekoaren nagusi hurrenaizendatzen duen organoak hartuko du ordezkotza.

Hemen ez da eskumen-aldaketarik gertatzen, organo eskuduna delako jarduten duena.

15. Nolakoak izan daitezke eskumen-gatazkak?

16. Zer da hierarkia? Hierarkia harremanak nola gauzatzen dira?

Napoleonen garaian printzipio honen bidez goreneko agintaritik mailan azken pertsonarengana informazioa azkartasunez mugitzen zen, administrazioa antolatzeke modu egoki bat kontsideratuz.

Honek bi organoen arteko subordinazio antolaketa erakusten du, beheko organoak autonomiarik izango ez duelarik. Erlazio hau, organo desberdinen eta administrazio desberdinen artean emango da.

Mailatan antolatzen dira organoak, eta horrek bi ondorio ditu: Alde batetik maila horren arabera banatuko direla eskumenak. Eta bestetik, hierarkiak administrazio-jardueraren batasuna ahalbidetzen duela. Hau, goragoko organoek menpekoen jardura zuzendu eta kontrolatzeko ahalmenaren bidez emango da. Egitura osoaren jardura koordinatzeko bidea da hierarkia beraz.

Administrazioaren antolaketa hierarkikoak goiko organoek beheko organoen portaera bideratzeko eta harremanak gauzatzeko ahalmena edukitzea suposatzen du. Ahalmen horiek hainbat motatakoak izan daitezke:

Antolaketa ixaerako ahalmenak: azpiko organoen sorrera, titularrak izendatzea, abokazioa, delegazioa... lirateke.

Ixaera funtzionaleko ahalmenak: Goiko organoak beheko organoaren funtzioak bideratzeko ahalmena izango du plan, programa, instrukzio eta aginduen bidez.

Zaintza eta kontrol ahalmenak: Goiko organoak aukera izango du arauak finkatutako bidetatik, ofizioz edo interesatuak jarritako errekursoagatik, azpikoen egintzak aprobatu eta baimentzeko.

17. Zuzendaritza-harremanak nola gauzatzen dira?

18. Kontrol harremanak nola gauzatzen dira?

19. Koordinazioa eta lankidetzak nola gauzatzen dira antolakuntza-harremanetan?

Koordinazioa: Koordinazioa batasun funtzionala bermatzeko printzipioa da. Organo guztien jarduna bateratzea eta eraginkorrako bihurtzea lortu nahi da, helburuak bermatzeko. Administrazioak hainbat interes publiko kudeatu behar dituen eta organoei esginkizun zehatzak eskaintzen zaizkienez, jardura horiek norabide berdinean abiatzen direla bermatzeko koordinazioa erabiltzen da. Ezinbesteko baldintza izango da helburuak eraginkortasunez betetzeko.

Beharrezkoa izango da beraz, maila nahikoa duten arauetan aurreikustea, antolakuntza printzipio orokorra den heinean. Hala ere, bere eraginkortasunak ez du ixaera homogenea, organoen arteko koordinazioa eta administrazioen arteko koordinazioa bereizi beharko ditugularik.

Administrazioen arteko koordinazioari dagokionez, hierarkia printzipioarekin harreman estua du. Koordinazioa hierarkiaren barneko ahalmenetarikoa bat dela esango dugu. Goiko organoek agindu orokorrak nahiz zehatzak egiten dizkiete koordinatu beharreko organoei. Koordinatzeko ahalmenak aginduak emateko ahalmena eskatzen du.

Hala ere, koordinazio honek bi isla izan ditzake. Alde batetik funtzio bezala agertzen da, hau da,

organo batzuen eginkizuna da. Koordinazio lanak goi organoen eginkizunetatik bat etorri ohi dira. Hau litzateke Gobernuako presidenteari egotzi zaion ahalmenetariko bat. Bestalde, organo kolegiatuak koordinazioa bideratzeko sortu ohi dira, koordinatzailea buru delarik. Ministro kontseilua edo Jaurlaritza sailburuen jardura koordinatzeko erabiltzen dira.

Bestetik berriz, koordinazioa teknika gisa agertzen da. Bilerak, jarraibideen komunikazioak, programak... erabiltzen dira koordinazioa gauzatzeko. Xedapen orokorrak onartzeko administrazio-prozedura berdina koordinaziorako baliabide dela esan dezakegu.

Azkenik, legeak koordinazio honi buruz, organoak beraien eskumenak erabiltzean, gionontzeko organoen jardurekin koordinatuta arituko direla adierazi du, hori posible egiteko beharrezkoa duten informazioa eskatzeko aukera izango dutelarik.

Administrazioen arteko prozedurari dagokionez, hierarkia printzipioak ez diola koordinazioari laguntzen adierazi behar da. Hori dela eta zailagoa da koordinazioa gauzatzea. Hala ere, koordinazioari loturiko ahalmenek erakundeen autonomiarekin bateragarria izan behar du. Horregatik, Estatuak ez ditu ahalmen berdinak izango bakoitzaren jardura koordinatzeko. Legeak, helburua administrazio guztien jardura koherentea edo bateragarria izatea dela adierazten du, irizpide batzuk kontuan haru beharko direlarik. Esaterako, beste administrazioen eskumenak errespetatu beharko dira, eskumen propioetaz baliatzean uki daitezken interes publiko guztiak eta beste administrazioen eskumenak kontuan hartu beharko dira eta azkenik, eskumen propioei buruzko informazioa trukatu beharko da.

Koordinazio hau gauzatzeko, bi teknika nagusi daude: batetik jarduteko programa komunak prestatzea eta bestetik, hainbat administrazioetako kideak biltzen dituen organu kolegiatuak sortzea.

Lankidetzaren harremanak: Hainbat erakunderi dagozkien eskumenak modu bateratuan erabiltzea da lankidetzaren aritzea. Borondatezko koordinazioa dela esan dezakegu. Erakundeek berdintasunez eta agintekeriari gabe jarduten dute.

Printzipio hau autonomia eta deszentralizazio printzipioen ondorioz sortu da. Koordinazioaren bidez bermatu nahi diren helburu berdinak ditu. Desberdintasunak lankidetzaren oreka juridikoa egotea, borondatezkoa izatea eta hau gauzatzeko teknika desberdinak erabiltzea lirateke.

Lankidetzarako hainbat modalitate daude:

Prozedurazkoak: Organo edo administrazio batek beste bati izapidetzea dagokion prozeduretan parte hartzean datza. Parte hartzea modu desberdinetan gerta daiteke: kontsulta, informe fakultatibo edo nahitaezkoak...

Laguntza tekniko edo ekonomikoa: Finantza laguntza da eremu honetan gehien erabili den teknika. Horrela, goiko administrazioek beheko baliabide ekonomikoak bidaltzen dizkiete jarduna aurrera eramanez ahal izateko.

Laguntza teknika honen barruan subentzio espezifikoak edo ukanbehar batzuk betetzera lotuta daudenak aurki ditzakegu. Teknika hau eskumena konpartitua bada erabili ahal izango da.

Lankidetzaren organikoa: Gai baten gaineko entitate publikoen sorreran administrazio ezberdinek hartuko dute parte.

Kolaborazio hitzarmenak: Administrazio berdineko bi organoen artean sinatzean, eragin juridiko erlatiboa du. Garrantzia beraz entitate desberdinen artean sinatutako hitzarmenak izango dute, alde biko edo anitzekoak izan daitezkeelarik. Izaera juridikotik eratorritako edozein

arazo epaitegi administratiboan konponduko da.

Kontuan izan behar da bestalde honen ondorioz ezingo dela interes publikoa ordena publikoa eta ordenamenduaren aurka jo. Adierazi bezala, helburutzat administrazio bakoitzaren eskumen eremuan laguntza, asistentzia, jarduera bateratua... izango dute.

LURRALDE ADMINISTRAZIOAK

Estatuko Administrazioaren antolakuntza

1. Zein da Estatuko Administrazio orokorraren egitura eta zein ezaugarri azpimarra daitezke?

Ia beti hierarkikoki, pertsonifikazio publiko baten menpean antolatzen den organo eta administrazio-unitate multzoa da Estatuko Administrazioa. Berari dagokio Konstituzioak Estatuari erreserbatzen dion eskumen administratibo eta zerbitzu publiko multzoaren kudeaketa eta bateratzea.

Zerbitzu kudeaketari dagokionez ordea, gaur egun gutxi dira hiritarrei zuzenean ematen zaizkien zerbitzuak. Zerga kudeaketa eta Segurantza soziala ere, nagusiki Estatuari

Ezaugarriei dagokionez:

Neurri handiko antolaketa da, funtzioen multzoagatik, baliabideengatik eta menpe daukan langile kopuruagatik. Espainiako langileriaren ia %20.

Antolaketa deszentralizatu da ikuspegi administratibotik, Espainia munduko estaturik deszentralizatuenetarikoa da. Gaur egun Erkidegoek kudeatzen dituzte langile gehien behar diren zerbitzu publikoak. Bestalde, gastu publikoaren deszentralizazioa ere handia da, Estatuak %40 besterik ez du gudeatzen. Honek arazo berri bati egin dio bidea: administrazio-zerbitzu batzuen bikoizketa eta koordinazio eta kooperazio exijentzia.

Antolaketa dibertsifikatu da, Ministerioen antzera burututako antolaketa klasikoaren ondoan, antolaketa-mota desberdinak sortu dira: organismo publikoak, agentziak, elkarteak... Toki administrazioari dagokionez, toki eta aldi historiko ezberdinetan udalerriz gaineko erakundeak sortu dira: Probintzia diputazioak, lurralde historikoak, Uharte-kontseiluak...

Etengabeko eraldaketa bizi duen antolaketa da, zerbitzuak hobetze aldera burutzen den barne hausnarketa bezala hartzen delako. Aldaketa ekonomiko, eta teknologikoak gero eta bizkorragoak izan, orduan eta iraunkorragoa bihurtzen da prozesua. Administrazio publiko bakoitzak bere maila altuenean egon behar du, kalitate bermea, gardentasuna eta hiritarren irisgarritasuna mantenduz.

2. Nola osatzen eta antolatzen da Estatuko Gobernuak?

Gobernuak Administrazio Orokorra zuzentzen du. Garrantzitsua izango da Administrazioa eta gobernu bereiztea. Gobernuak, administrazioa zuzentzeko eginbeharrak gain, Konstituzioak ezarritako beste einkizun batzuk izango ditu.

Bi hauen arteko aldea/desberdintasuna bi erakundeak arautzen dituzten legeak desberdinak izatearekin lotuta dago. Gobernuak 50/1997 Legeak arautzen du eta Administrazioa LOFAGEk (6/1997 Legea).

Gobernuaren azpitik, administrazio orokorrak departamentu egitura izango du. Ministerioetan egituratzen da eta hauen titularrak Ministroak izango dira, Gobernuaren eta Administrazioaren arteko lotuneak ere izango direlarik. Hauek maila altuenean Ministro-kontseilua koordinatzen dute eta Gobernuan erabakitzen diren eginbide politikoen berri emango dute hierarkikoki beraien menpean dagoen estatu-administrazioan.

Administrazioaren baitan, administrazio zibila eta militarra desberdinduko genituzke. Militarari dagokionez, hierarkia eta diziplina dira ezaugarri nagusiak, eta hemen gertatutako

gatazkak jurisdikzio militarrean ebatziko dira.

Aadministrazio zibilari dagokionez, Ministerioetako zerbitzu eta organo eta Gobernuko presidentetzarenak, inguruneke zerbitzu eta organismoek eta kanpo zerbitzuak, hau da, misio diplomatiko kontsularrak, nazioarteko ordezkariak eta delegazioak... osatzen dute.

Administrazio orokorrak antolaketa konplexua duela esan dezakegu beraz. Hori dela eta, lerro hierarkikotik kanpo nolabaiteko independentziaz beraien egitekoak betetzen dituzten organo asko daude. Horien artean Estatu-kontseilua dago. Bestetik, departamentu artean koordinazio lanak dituzten organo batzuk ere badaude.

10. Zer da Administrazio periferikoa? Nola egituratzen da Administrazio periferikoa? Ze eskumen ditu Gobernu delegatuak? Eta probintzietan dauden Gobernu-delegatuordeak?

Administrazio periferikoa Estatuako Administrazioaren zerbitzu eta unitate administratiboen multzoari deitzen zaio, hauen konpetentziak Estatuak baño eremu lurraldetar txikiagoan gauzatuko dituztelarik.

Bi mailatan egituratzen da, Autonomia Erkidegotako Gobernu delegazioak eta Probintzietako Gobernu-delegatuordeak. Zerbitzu periferiko hauek guztiak ekonomia eta eraginkortasun printzipioak oinarritzat hartuta antolatzen dira. Honek, sinplifikazio bat ekarri du delegazio eta delegatuordeetako zerbitzu integratu eta ez integratuen arteko banaketa eman delarik. Delegazio bakoitzean organo bat aurkitu ohi da.

Zerbitzu integratuei dagokionez, Ministeritzak koordinatzen dituzte. Hauek ez dira Gobernuaren delegazioan integratuko baina Estatu zentralaren menpean egotea komeni diren organoak dira, eraginkortasuna handiagotzeko.

Bestalde, Gobernu delegatuaren eskumen nagusiak 4 dira: Askatasun publikoaren defentsan lan egitea (barne ministeritzari dagokio), Autonomia Erkidegoetan estatuko Administrazio periferikoaren zuzendaritza, Administrazioaren eta Gobernuaren ekintzak herritarrei jakinaraztea eta Dagokion Autonomia Erkidegoko administrazioarekin beharrezko diren kooperazio eta koordinazio erlazioak mantentzea.

Probintzietako delegatuordeak, garai bateko Gobernadore Zibilak lirake. Autonomia Erkidegoko Gobernu delegatuak izendatuko ditu, karrerako goi mailako edozein funtzionario bat izan daitezke. Beraien maila zuzendariordearena izango da. Poliziaren zuzendaritza eta babes zibileko zerbitzuak izango dira bere lana batez ere. Hala ere, delegazio-ordetzan integratutako zerbitzuak zuzenduko eta zerbitzu ez integratuak probintzian sustatuko ditu.

12. Ze organok osatzen dute Estatuako Administrazioa Estatutik kanpo?

13. Zein dira Estatuako Administrazioaren kontsulta-organoak? Eta barne kontrol-organoak?

Kontsulta organoen helburua txostenak eta irizpenak ematea edo aholkularitza kualifikatu bat ematea da. Hauek erabaki administratibo kualifikatu bat eman behar duten organoei zuzenduta egon ohi dira. Ahalik eta zuzentasun handiena lortu nahi da.

Organo hauetan, partaidetza soziala edo interesen ordezkarietan lan egiten dutenak eta interes desberdinen ordezkarietan aritzen direnak desberdinu behar dira. Bestalde, hauen txostenak fakultatiboak izan ohi dira, lotesleak izatea ere aurreikusten den arren.

Barne-kontrol organoetan administrazioaren organo zehatzak dira, beraien lana beste organoengan

kontrol funtzio espezifikoa egitea izango delarik. Hau zuzentasun juridiko edo funtzionamendu egokia ziurtatzeko egiten da. “*Intervención General de la Administración del Estado*”-k adibidez, eskubide eta betebeharrak sortzen dituzten Administrazioaren dokumentuak kontrolatzen ditu.

Autonomia Erkidegoko antolakuntza

14. Espainiako Konstituzioak hiru printzipiotan oinarritzen du Estatuko lurralde antolakuntza. Adierazi printzipio bakoitzaren eragina.

Espainia, lurralde desberdinez dago osatuta. Batasun politiko bat existitzen da hala ere. Batasun politiko hori, XV. mendetik hona zatikatuta egon zen aniztasun horregatik. Esukal lurraldeen kasua zen hori. Aniztasun hori errespetatua izan zen “*Decretos de nueva planta*” arte. Hortik aurrera Borboiek zentralizazio juridiko eta administratiboari ekin zioten eta ez zen jarrera aldatu, Cadizeko 1812ko Konstituzioan zentralizazio hori sendotu zelarik.

Jarrera horren aurrean Karlistadak eman ziren eta urte batzuen buruan nazionalismoa agertuko zen. Ondoren XX. mendean egitura konstituzionalean arazoak eman ziren eta hau konpontzeko Errepublikak Federal bat ezartzea probatu zen. Eraitzak lortu ez zirenez, Frankismoak suntsitutako estatutuak onartu eta 1978ko Konstituzioarekin Estatu barruan autonomia nahi zuten horiei autonomia hori errekonozitu zitzaion.

Azkenean, Konstituzioak lurralde desberdinetako ideologia politikoak bildu nahi izan dituela esan daiteke. Konstituzio ereduari “*modelo de las autonomías*” deitzen zaio eta kontsentsuaren eta malgutasunaren bidez dago sortuta. Ondoren hiru printzipio nagusik osatzen dute:

Batasuna: Subiranotasuna osotasunean herriarena da. Konstituzioak bere baitan ez du autodeterminaziorako eskubiderik aurreikusten ezta Auzitegi Konstituzionalak ere. Lurraldeei eskubide batzuk emateak ez du unitate politiko independente bat osatzeko eskubidea dutenik esan nahi. Horregatik erregimen foral bakoitzaren eguneraketa eraman da aurrera, batasun printzipio hau barneratu dutelarik.

Estatutu hauek Gorte Orokorrek onartuko dituzte Lege Organiko bidez eta erreformatzeko ere Gorteen onespena beharko da.

Bestalde, Konstituzioko 149. artikulua Estatuari erreserbatzen dio eskuduntza eskusiboa materia batzutan, eta 155. artikulua bidez Autonomia Erkidegoengain kontrol botere berezia egikartzeko aukera aurreikusten zaio, neurri bereziak hartzeko aukera izango duelarik.

Bestalde, 149. artikuluan Batasun konstituzionalaren onurarako Estatuko edozein tokitan Espainiar guztiek eskubide eta obligazio berdinak izango dituztela ere adierazten da.

Eskualdeen autonomia: Autonomia hori oso sakona izan daiteke, botere legegilearen eta exekutiboaren atribuzioa dakarrelako. Antolakuntza politiko eta administratiboaren aldaketa nabarmena ekarri du horrek. Gaur egun AAEEK kudeatzen dituzten zerbitzu publikotan Espainiako eta Europar Batasuneko legediak eragina izango du. Ondorioz apartatu administratibo autonomikoak Estatukoak baino pisu handiagoa duela ondorioztatu dezakegu.

Beraz, autonomiak botere mugatu bati egiten dio erreferentzia, ez subiranotasunari.

Solidaritatea: Konstituzioaren 2. artikuluan egiten zaio erreferentzia. Bertan estatuak solidaritate printzipioa eraginkortasunez betetzea bermatzeko duela adierazten da eta horretarako lurralde desberdinen artean oreka ekonomiko egoki bat egon dadila begiratzeko du.

Horretarako, aurrekontu orokorren bidez oinarritzeko zerbitzu publikoen maila bat ezartzen du lurralde osoan. Horrez gain lurraldeen artean eman daitezkeen desberdintasunak konpontzen

saiatzen da erregeimen fiskal baten bidez.

Solidaritate printzipioa lealtasun konstituzionalarekin erlazionatzen dela esan daiteke.

15. Zer esan nahi du eredu autonomikoak “hautazko printzipioa” ezarri duela?

Konstituzioak ez du maparik aurreikusten autonomia erkidegoen osaketaren inguruan, eskubide ireki bat da elkarren ondoan dauden eta ezaugarri amankomunak dituzten probintzia horientzako. Autonomia Erkidegoaren hitz neutrala erabiltzen du erregio eta nazionalitateei erreferentzia egitean Konstituzioak.

Bestalde, ez du definitzen zeintzuk izango diren AAEEen eskuduntzak, eta horren ordez estatutuetara igorpen bat egiten du. Materien zerrenda bat aurreikusiko du, baina sabai hau gainditzeko aukera egongo da Estatutu erreforma baten ondoren 5 urte baina gehiagokoak direnean. Beraz, muga Estatuari eskusiboki erreserbatzen zaizkion zerrenda horretatik ondorioztatuko dugu.

Egiturari dagokionez ere ez du ezer zehazten, baina asanblada legegile bat, gobernu-kontseilu bat eta lehendakari bat izango dutela adierazi du 151. artikulua jarraitzen baldin badute.

Hau horrela egitean, autonomia sistema historiako momentu bakoitzera egokitzea ahalbidetu da. Arazoa, muga zehazgabetasuna izango da, batasun printzipiotik ondorioztatuko ditugularik batzuk. Kooperazio printzipioa ere aipatzekoa da, hau gabe funtzionatzea ez litzatekelako posible izango.

16. Zein dira EAEn erakunde garrantzitsuenak?

Konstituzioak estatutuek instituzio autonomikoen berezko izendapena, antolaketa eta egoitza beren baitan izan beharko dutela adierazten du. Ondoren, asanblada legegile, Gobernu kontseilu eta lehendakari batekin osatuko da eskema. Botere judizialaren barruan Justizia Auzitegia izateko aukera ere badago.

Horrez gain, AAEEren antolakuntza mugatzen ez duten arren, Estatuak Administrazio publikoen eta funtzionarioen erregimen juridikoaren oinarriak ezartzeko eta ezartzeko eskuduntza dauka.

Asanblada legegilea: Erkidego guztiek izango dute. Sufragio unibertsal, aske, zuzen eta sekretu bidez aukeratzen dira 4 urtetarako. Hautatzeko sistema proportzionala da zizeilu kopurua desberdina izan daitekeen arren. Erkidego batzutan, gurean barne, eta estatutuen erreformak onartzen ari diren tokitan asanbladaren disoluzioa onartzen da. Estatutuetan egongo da guztia arautua. Funtzio legegileak eta aurrekontuen inguruko kontrol funtzioak dituzte. Horrez gain, senatarien hautaketa, konstituzio-kontrakotasun errekurtsioa tarteratzea... ere badagokie. Pleno eta komisiotan funtzionatuko dute horretarako.

Lehendakaria eta gobernu autonomikoa: Asanbladak aukeratzen du lehendakaria. Gobernua zuzenduko du, kontseilariak izendatu eta AAEEren ordezkaritza egingo du. Estatutu berezi bat dute.

Gobernuari dagokionez, botere erregelamendugilea eta exekutiboa dauka. Administrazio autonomikoa zuzendu eta dekretu legegileak onartuko ditu. Dekretu legeak emateko aukera izango du. Gobernuaren eta kideen estatutuaren konposizio eta funtzionamendua AAEEren legegintzara egokituko da. Bere egintza guztiake ez dira Z. Administratiboaren menpe egongo.

AAEEko administrazioa: Estatutuak eskaintzen dizkion arau gutxi horiek printzipio konstituzionalak mugatzera mugatzen dira. Errealitatean antolakuntza ez da estatutuaren bidez erregulatuko, legeen bidez baizik. Horiek Administrazio autonomikoak izaera juridiko bakarra

duela aurreikusten dute. Estatuaren eskemaren egitura antzekoa dauka: Gobernu autonomoaren parte den kontseilaritza, zuzendari eta idazkari orokorrak eta idazkari orokor teknikoak.

Goi karguen izendapen erregimena ez da berdina toki guztietan baina guztiak konfiantza politikoaren irizpideen arabera zehaztuko dira.

Ondoren, probintzia bat baino gehiago duten autonomiek berezko administrazio periferikoa izango dute eta horrez gain aholkularitza organoak ere izango dituzte. Azkenik, estatu mailan gertatzen den bezala, kanpoan beren interesen kudeaketarako zerbitzu batzuk izango dituzte.

17. Zein dira lurralde historikoen erakundeak?

Bereiztasun foralakei dagokionez, hauen berrikuntza dela eta, estatutuan aurreikusten dira erakunde eta organismo foralak zeintzuk diren. Bakoitzaren erregimen juridiko pribatiboaren bidez zuzentzen dira eta eskumen eskusiboak izango dituzte, Euskal parlamentuak garatuko dituelarik. Organo hauek batzar nagusiak dira, sufragio unibertsalez aukeratuak eta materia batzutan botere normatiboa dutenak. Aurrekontu inguruko funtzioak ere baditu baita funtzio eekutibo eta erregelamentarioak ere.

Arau fiskalei dagokionez, Auzitegi Konstituzionalaren aurrean izan beharko dute aurkatuak. EAEko erakunde komunak artean gatazka badago ordea, beren lurralde historikoen komisio arbitrai bat arukituko da, Justizia Auzitegiko lehendakariak zuzenduko duena.

EAEan antolakuntza deszentralizatu bat dago, Konstituzioak babesten eta errespetatzen dituen eskubide historiko bereziak dituztelako.

18. Nola eskuratzen dituzte euren eskumenak Autonomia Erkidegoak?

Autonomia estatutu bidezko esleipena: Printzipioz estatutu bidez onartzen dituzte. Onarpena ez da askea Konstituziotik ondorioztatutako mugak izango dituztelako. Konstituzioak bi zerrenda egiten ditu, baina Erkidegoei eskumen esleipena egitearen muga 149. artikuluan dago. Artikulu horretan bestalde, klausula bikoitza jaso da: Estatuari esleitzen ez zaizkion eskumenak eta estautuetan jaso ez diren eskumenak Estatuarenak izango direla.

Esleitutako eskumenen esanahia eta hedadura Konstituzioarekin bat interpretatu beharko da. Gainera Estatuari dagokio Lege Organikora erreserbatutako materia guztiak arautzea Diputatu Kongresuaren gehiengo kualifikatu bidez.

Lege marko eta transferentzia edo delegazio lege organiko bidezko esleipena: 150. artikuluan jasotako lege marko bidez, horren printzipio edo oinarrietan arau propioak emateko gaitasuna ematen da. Artikulu bertan transferentzi edo delegaziozko lege organiko bidez egiteko aukera ere aipatzen da, naturaz edo berez transmitietzinak direnak esleitzeko ezintasuna mantenduko den arren.

Estatuko beste lege batzuei igorpena egite bidezko esleipena: Batzutan Erkidegoei dagozkien funtzio batzuk Estatuko Lege baten menpe egongo dira. Materia hauei dagozkien Estatuko legeek konstituzionalitate blokeko araua osatzen dute.

19. Ze eskumen-mota dute Autonomia Erkidegoak?

20. Zer egin behar da jakiteko norena den eskumena jarduera publiko baten aurrean?

21. Adierazi ezazu ordezkotik-printzipioaren eta nagusitasun printzipioaren esanahiak.

Ordezko printzipioa: Zuzenbide estatalaren eta Erkidegoen arteko erlazio sistema bi itxiera klausulekin osatzen da, ordezkotik printzipio eta zuzenbide estatalaren gailentze bazala

identifikatzen ditugunak. Estatuko Zuzenbidea Erkidegoan subsidiarioki aplikatuko da. Ordeztapena, momentu jakin batean ematen den erlazio estatiko bat izango da, ez da eskumen titulu unibertsal bat.

Jurisprudenzian oinarrituz, Erkidego guztiek materia baten gaineko eskumen legegilea dutenean Estatuak ezingo ditu ordeztaila izango diren arauak eman. Oso tesi diskutitua izan da.

Nagusitasun printzipioa: Erkidegoaren gainean Zuzenbide Estalak nagusitasuna suposatzen duela adierazi nahi izan da. Nagusitasun hau ordeza, Autonomien eskumen eskusiboekin zerikusia ez dutenean emango da, hau da, ez du edukia eta helburua edozein dela ere, Autonomiaren legedia baztertuko. Estatuaren eta Erkidegoen eskumenak Konstituzioagatik eta Estatutuengatik egongo dira mugatuak eta hauek autonomiei erreserbatutako eskumen bat inbadituz gero, araua baliogabea izango da materia horretan.

Erkidegoko eta Estatuko bi arau, biak baliozkoak eta materia berdin bati buruzko konponbide desberdina ematen duten kasuan, Estatukoa gailenduko da.

Epailak bi arauen eskumena gehiegikeria erabili den aztertuko du. Erkidegoen kasuan honek araua baliogabetzea suposatuko du eta Estatuaren kasuan Konstituzio-kontrakotasun kuestioa planteatzea.

22. Nola egiten da zerbitzuen transferentzia Estatuko Administrazioetik Autonomia Erkidegotara?

Lehenik eta behin eskumen sistema kontuan hartuko da. Transferentziak baliabide material eta pertsonalak transferitzea suposatuko du. Horretarako beharrezkoa da baliabide horietara loturik geratzen diren funtzioetatik zeintzuk diren Erkidegoarenak eta zeintzuk Estatuarenak. Horretarako, Autonomia Estatuak transferentzia horien oinarriak ere zehaztu beharko dituzte.

Gauzak horrela, zerbitzuen transferentzia Estatuaren eta Erkidegoaren artean sortutako Komisio Misto batzutan negoziatuko eta adosten dira, errege dekretu batean jasoko direlarik.

Errege dekretu horretan, transferitzen diren organo, baliabide, obligazio eta Estatuko administrazioari erreserbatzen zaizkion eta autonomiari transferitzen zaizkion eskumen horren funtzioak adierazita geratuko dira. Gainera, bi instantzia horien arteko harreman eta koordinazio moduak ere zehazten dira.

Transferentzia horretan ezingo da inoiz Estatutuetan autonomi eskumen autonomikoen inguruan adierazten dena kontrajarri. Horrelako gatazka egoeratan estatutuen arauak hartuko dira erreferentziatzat eta ez errege dekretua.

Azkenik, arazo partikularrak sortzeko aukerak daude, komisio misto horretan Erkidego batek esleitua duen eskumen bat transferentzia adosten ez denean adibidez. Ez dira oso ohikoak hala ere. Kasu hauetan *konstituzionaltasun leialtasuna* apelatuko da.

23. Autonomia Erkidegoek Estatuarekin dituzten harremanak era askotakoak dira. Adierazi koordinazio-harremanak nola gauzatzen diren.

Koordinazio harremana zentzu hertsian koordinatzen duen autoritate eta koordinatuak diren besteen gainean konkurrentzia bat suposatzen du. Koordinazio ahalmen hauek babestuak egon beharko dute eskuduntza esleipenaren baitan.

Estatuak koordinazio eskumenak mantentzen ditu jardura ekonomikoaren planifikazioari buruzkoak, politika zientifiko zein teknikoari buruzkoak. Hauek interbentzio modu desberdinetan defini ditzakegu: arautze osasun-teknikoen onarpenak edo homologazio edo erregistro egintzen erreserbak adibidez.

Koordinazio eskumenak Erkidegoen eskumenen alde zurrerako existentzia suposatzen du eta Estatuak hau errespetatu beharko du.

25. Zer nolako harremanak eduki ditzakete Autonomia Erkidegoek Toki-administrazioarekin?

Komunitate autonomoak administrazio lokalaren estruktura sortzen dutenak dira. Horretarako udal instituzio osoa errespetatu beharko dute. Bestetik, beraien lana probintzia osoa entitate lokal bat bezala errespetatzea izango da, edozein izanda ere izena edo entitate horren bereiztasunak.

Autonomia Erkidegoek udalerri desberdinen artean taldeak egiteko aukera izango dute, nortasun juridiko osoa esleituz: komarkak adibidez. Entitate lokalak eratzeo aukera era bidean, udalerri azpiko maila izango dutelarik. Gainera, entitate lokalen eskumenak zeintzuk izango diren esateko aukera izango dute lege desberdinen bidez. Azkenik entitate lokalen legezkotasunaren kontrolean jarduteko aukera ere badute.

Koordinazio harremanak: LBRLko 56. artikulua toki administrazioak, hartzen dituzten erabakien kopia edo laburpena Estatu eta autonomia-erkidegoen administrazioei bidaltzea behartzen ditu. Gainera, autonomia erkidegoen administrazioek baimena dute informazioa eskatzeko, eta horretarako espedienteak erakutsi beharko dituzte toki administrazioek. Azkenik, plangintzen eta programen berri eman behar diete toki administrazioei.

Ondoren, 10.2 artikulua koordinazioa udal-jarduerak edo udal zerbitzuek udalerriko interesak gaituzten dituztenean bidezko bihurtzen du. Honek ordea bateragarria izan beharko du udal-autonomiarekin.

Lankidetzaren harremanak: Hemen lankidetzaren zerbitzuak, batzorde nazionala eta Euskadiko udal kontseilua ditugu.

Lankidetzaren zerbitzuak: Udalek beste administrazioekin nahita ez zerbitzu batzuk egin behar dituzte, atxilotuak edukitzea eta zaintza-zerbitzua adibidez. Horretarako, eskumenaren titularrak diru baliabideak emango dizkio udalari. Beste adibide bat bake epaitegiak lirateke.

Toki administrazioari buruzko Batzorde Nazionala: Estatu mailan lankidetzaren harremanak gauzatzeko edo bideratzeko sortutako organoa da. Estatu Administrazio Orokorren organoa da hau.

Euskadiko Udal Kontseilua: Erkidegoen udal administrazioaren, Administrazio orokorraren eta lurralde historikotako administrazioaren arteko topagunea izan dadin sortutako kontseilua da. Organu aholkularia eta aztertzailea.

Laguntza harremanak: Gaitasun tekniko eta ekonomiko nahikoa ez duten udalerrien mesedetan erabilitako harremana da. Diputazio probintzialen zeregin nagusietako bat izango da hau. Horretarako, udal eskumeneko obra eta zerbitzuetako laguntzarako plangintza probintziala erabiltzen da.

Gure kasuan, lurralde historikotako batzar nagusiei dagokie plan hau behin betikoz onartzea. Batzorde Nazionalak txosten bat landuko du plangintza bakoitzeko.

26. Nola har dezakete parte Autonomia erkidegoek Zuzenbide Europarraren formulazioan? Eta exekuzioan?

27. Ze kontrol mota gauza daitezke Autonomia Erkidegoen gain?

Auzitegi konstituzionalak hiru lan beteko ditu Autonomia Erkidegoei begira: lege autonomikoen gaineko konstituziotasun kontrola egitea, Erkidegoen parlamentuko, administrazio eta gobernu organoen egntzen aurka tarteratutako babes helebiteak ebatzea eta Erkidegoen eta Estatuko organoen artean sortutako konpetentzia gatazkak ebatzea.

Hauen aurrean, Gobernuak botere berezi bat bideratzeko aukera izango du, Eskidegoen xedapenak lege lerrunekoak ez diren kasutan aurkatzeko. Bestalde, erkidegoen organoen ebazpenak aurkatzeko aukera ere ematen zaio. Horrelako zerbait egitean, xedapenaren edo ebazpenaren eragina etengo da.

Azkenik Autonomia Erkidegoen legeak estatutuaren urraketa bategatik ere epaituak izan daitezke konstituzionalaren aurrean.

Jurisdikzio kontenzioso administratiboak kontrol judiziala eragingo du jarduera administratiboaren gain autonomia erkidegotan eta kontuen auzitegiak ekonomiaren eta aurrekontuaren gain.

Estatuari aukera eman zaio kontrol finantziario bat egiteko Erkidegoen gain. Horretarako mekanismo bat ezartzen da. Gobernuak aurrekontu egonkortasunerako eta zor publikorako helburu batzuk ezarri beharko ditu, ondoren, autonomia batek helburu horiek ez betetzeko arriskua ikusten badu abisua emango zaie hilabeteko epean arrisku horretatik irteteko.

Irteten ez badira, plan ekonomiko finantziario bat eratu beharko du Autonomia Erkidegoak. Hau ere egiten ez badu edo aurkeztzen ez bada, neurri hertsatzaileak hartuko dira. Hauek onartu ezean, ogasun ministerioak materiaren inguruko jakitun komisio bat bidaltzeko aukera izango du, proposamen lotesleak egin ditzaketelarik. Azkenik, oraindik betetzen ez badira, 155. artikulua martxan jarriko da. Hau estatuaren estrukturaren batasuna defendatzeko helburuarekin barne eraso batengandik defendatzeko azken erantzun bat da.

Toki-Administrazioaren antolakuntza

28. Espainiako Konstituzioaren arabera, nola ulertu behar da “toki-autonomia”? Zer esan nahi du toki-autonomiaren “berme-instituzionalak”?

Toki-autonomiaren ezaugarri nagusia autonomia da, dagozkien interesak kudeatzeko autonomia dute. Ondorio juridikoak izango ditu horrek:

Esaterako, udalerriaren interes propioak udalak bakarrik kudeatu ahal izango ditu Konsittuzioak ez ditu toki-jardueraren eremu material propioak definitu. Beraz legegileak ezarri beharko ditu udal-interes propioak zein diren. Bestetik, *gobernu-organo*etako kideak erakundeak berak hautatzen ditu. Horrez gain, arauak onartzeko gaitasuna dute toki-administrazioek. Erregelamendu lerruna izango dute hauek. Izaerea berezia dute: erregelamendu autonomoak dira. Udal-autonomiari dagozkion arlotan ezingo dituzte gainontzeko botere publikoek interbenitu. Toki administrazioaren konstituzio-bermea muga izango da botere publiko guztientzat. Azkenik, bere interesak kudeatzeko gai izan dadin, finantza-autonomia bermatu beharko zaio.

Konstituzio Auzitegira bagoaz, 1981eko Sententzian autonomiaren izaeraz eta hedapenaz arduratu zen, berme instituzional gisa definituz. Konstituzioak bestalde, toki-administrazioaren antolakuntzari buruzko puntu batzuk ezarri ditu: Udalerriei dagokienez, gobernu eta administrazioa bideratzea udalari dagokio. Biztanleek zinegotziak aukeratzen dituzte eta alkatea aukeratzeko bi bide egongo dira: zinegotziek edo biztanleek.

Porobintziei dagokienez gobernu eta administrazioa bideratu behar duen organoak izaera

ordezkatzaila izan behar duela adierazi du Konstituzioak eta azkeni, Foru lurraldeen eskubide historikoak begirunez hartu dituela aipatu behar da.

29. Nori dagokio eskumena toki-araubidea ezartzeko?

Toki erregimen kontzeptuak toki administrazioa osatzen duten pertsona juridiko publikoen antolaketa eta jardura modua barne hartzen ditu. Hori buruzko erregimen juridikoa Estatuaren eta erkidegoaren arteko eskumen banaketaren sisteman oinarritzen da. Konstituzioko 148. eta 149.1.18 artikulua kontuan hartzea izango da garrantzitsua.

EAEn udal-lurraldeen aldatetari buruzkoa ez da Erkidegoari dagokion eskumena, Lurralde Historikoei dagokiena baizik.

Estatuko oinarritzko legegintza: 149.1.18 artikulua arabera estatuari dagokio oinarritzko legegintza ezartzea. Hori dela eta, toinarrizko legegintza, LBRL, TRRL eta Toki Ogasunari buruzko Legean arautu da batez ere. Kontuan hartu beharko du Estatuak arautzean alderdi nagusiak bakarrik arautu behar dituela, hau da, antolaketari eta eskumenari buruzko oinarritzko alderdiak, osagaiak, arremana, prozedura, errekurso sistema... Ezingo du entitate lokal guztientzat erregimen uniforme bat ezarri.

Garapenezko legegintza: Autonomia erkidego eskudunei dagokie hau. EAEn Estatutuko 10. artikulua arabera, eskumen eskusiboa hartu du tokiko araubidea eta funtzionarioen estatutua arautzeko, goian aipaturiko oinarritzko araudia errespetatuz. 27/1983 Legeak erakunde erkideak eta foru erakundearen arteko eskumen banaketa ezartzean, eskumenak bi horien artean banatzen ditu. Lurralde historiko bakoitzaren eskumena izango da esaterako: tokiko erakunde txikietako hauteskundearen araubidea, obrak eta zerbitzuak eta laguntza eta aholkularitza eskaintzea, udal ondasunen araubideak...

Bestalde, Estatuko zuzenbidea autonomia-erkidego guztietan ordezkoko zuzenbidea denez, erkidego eskudunek, toki administrazioari buruzko oinarriak garatzen ez badituzte, Estatukoa izango da aplikagarria.(EAEn kasua)

Toki erakundeek sortutako araubidea: Araugintza-ahalmena dute, erregelamenduak sortzeko ahalmena bando eta ordenantza bidez. Hiru motatako arauak sortzen dituzte.

Ordenantzak: administratuengan eragina duten erregelamenduak dira, eskubide eta betebeharrak ezartzen dituzte.

Erregelamenduak: Administrazioaren barne antolakuntza eta funtzionamendua arautzen dute.

Hirigintza-planak

Toki administrazioek beraz, aurrena LBRL jarraitu beharko dute. Antolaketa, oinarrien legeak adierazten duen egitura errespetatuz egin beharko dute, eta erkidegoek egituraketa osagarria ezarri ahal izango dute. Hauek barneratuta, administrazio bakoitzak bere barne-erregelamendu bidez egituraketa-organikoa sortuko du.

30. Nola adierazten da toki-autonomia LBRLn?

Toki administrazioak sektore konkretutan hartzen dute parte eta horietako bakoitza Estatuaren edo erkidegoaren eskumena izango da. Estatuaren eta erkidegoaren eskumen banaketa arloka egin den arren, toki administrazioarekin ez da hori egin. Hauek hainbat arlo kudeatuko dituzte, batzuk adierazi bezala estatuarenak direlarik eta besteak erkidegoenak. Jarduerak beraz horietako bakoitzaren eskumenekin izango du zerikusia.

Arlo bakoitzean eskuduna den erakundearen araua aplikatu beharko da. Gainera, arau horiek

toki administrazioari esku hartzeko ahalmena bermatu beharko dio eta horrez gain, arlo horretarako duen eskumena adierazi.

Ondorioz, toki administrazioaren eskumenak arau sektorialetatik ondorioztatuko ditugu. Azkenik, iturri sistema begiratzen badugu, aurrena erakunde eskudunaren legedia eta gero, horiek lagatako esparruak beren ordenantzen bitartez arautzeko modua izango dute.

31. Ze tresna erabil daitezke toki-autonomia defendatzeko?

Oinarrien legeak hipotesi batzuk jaso ditu:

1. Toki administrazioaren egintzak ordenamendu juridikoa urratzen duenean
Estatuak edo erkidegoko administrazioak, bere eskumen esparruan toki erakundearen erabakiak ordenamendu juridikoa urratu duela uste duenean bi aukera ditu: Alde batetik, ohartarazpena helaraziko dio erabaki hori deusezta dezan. Eskaera hori egiteko 15 eguneko epea izango dute eta arrazoitua izan beharko du, urratutako araua adieraziz. Beste aukera, zuzenean auzibidean erabakiaren aurka egitea da. Lehenengoa aukeratzen badute, eta hilabeteko epean kasurik egiten ez badiote, bide hau hartzeko aukera izango dute.
2. Toki erakundearen egintzak Estatuako edo Erkidegoko eskumenei kalte egiten dienean
Administrazio eskudunak 15 eguneko epea dauka erabakiaren aurka jotzeko auzibidean. Idatzian erabakiak eskumenari kalte egiten diola eta urratu diren legezko arauak zehaztu behar dira. Erabakia eteteko eska daiteke, eta aurkapena arrazoitua dela uste badu, auzitegiak lehendabiziko izapidean eteteko aginduko du.

Ezohiko kontrol bideak: zuzeneko bideak

3. Legeak ezarritako betebeharrak betetzen ez direnean eta horrek Estatuaren edo Erkidegoaren eskumenei kaltetzen badie
Honek bi aurrebaldintza ditu: alde batetik legeak zuzenean ezarritako eginbeharra ez bete izana eta bestetik ez betetze horrek Estatuari edo Erkidegoari bere eskumena baliatzea oztopatzea. Hau horrela bada, kaltetuak toki administrazioari bere beharra bete behar duela gogoraraziko dio, horretarako epe bat emanez. Epe hori igarota betebeharra bete ez badu, Estatuak edo Erkidegoak beharrezkoak diren neurriak hartuko ditu toki erakundearen kontura eta bere ordeztu.
4. Toki erakundearen erabakiak Espainiaren interes orokorrari kalte handia egiten dionean
Espainiaren interes orokorrari kalte larria egiten zaion kasuak dira. Hauetan, gobernu eskuordeak agindua emango dio korporazioko presidenteari erabakia deuseztatzeko. Toki erakundeak eskaera egin eta erantzuten ez badu, alde batetik gobernu eskuordeak erabakia geldiaraziko du eta beharrezko neurriak hartu eta ondoren, geldiaraztea edo etetea erabaki ondoren, 10 eguneko epean errekurtsioa aurkeztuko du auzibidean.
5. Udal kudeaketak interes orokorreari kalte egiteaz gain, betebeharrak konstituzionalak ez betetzea dakarrenean
Honek Konstituzioan ezarritako eginbeharra ez betetzea eta interes orokorra kaltetzea barnehartzen ditu. Kasu hauetan, Ministro Kontseiluak toki korporazioko organoak desegiteko ahalmena izango du. Horretarako bi modu ditu, berak aginduta, Erkidegoko gobernu kontseiluari honen berri emanez, eta gobernu kontseiluak eskatuta, Senatuak horren aldeko erabakia ematen badu. Desegitea erabaki ondoren, hauteskunde-legedi

orokorra aplikatu beharko da hauteskunde mugatuak antolatzeko.

Toki erakundeak balia ditzaketen kontrol bideak

1. Toki erakundeek beren eskubide edo interesei kalte egiten dieten Estatuko edo erkidegoko administrazioen jardueren eta erabakien aurka egin dezakege auzitegietan, auzibidean alegia.
2. Estatuak edo Erkidegoek lege bidez toki administrazioaren kontra esku hartzen dutenean, Auzitegi Konstituzionalean aurkeztu hal izango dute toki autonomia aldezteko gatazka, toki autonomia urratzen duten legeen aurka.

32. Zer da udala eta zein dira bere elementuak? Udal mugarteak aldatu al daitezke?

Udala estatuko lurralde antolakuntzaren toki erakunde oinarritzkoa da eta administrazioaren kontuetan berehalako parte hartzea dauka. Gobernuaren erakundea eta hiritarrengan gertuen dagoen administrazioa da. Bere existentzia lurralde nazional guztian dago bermatuta. Gaur egun, 8.000 inguru dira Estatuan dauden udalak. Horien artetik 100 inguru dira 50.000 biztanle baina gehiago dituztenak, eta milaka daude 100 biztanle bakarrik dituztenak. Azkeneko hauek zerbitzu murriztuak eskaintzen dituzte eta gehienak goreneko administrazioaren menpe daude.

Oinarritzko legeak lurraldea, biztanleria eta antolaketa udalen elementuak direla adierazten du. Udaletxeak bere eskumenak aurrera eramaten dituen eremua da. Udal bakoitza gainera, probintzia bakarrari dagokio. Mugarteak aldagarriak dira, udal berriak sor daitezkelako beste batzuen bereizketatik. Udal mugarte hauen alderazioak Erkidegoen legedietan arautzen dira. Erabakia dagokien gobernu autonomikoari dagokio. Interesatuta dauden udalen udalbatzaren gehiengo lortu behar dute hori aurrera eramateko. Aldekta hauek hala ere ezingo dute probintzien mugak aldatu.

Bestalde, Oinarrien Legeak Estatuari udalen elkarketa bultzatzeko neurriak finkatzeko ahalmena ematen dio, Tokiko gai publikoen kudeaketaren gaitasuna hobetzeraren.

33. Zer da errolda? Ze eskubide dituzte auzotarrek?

Errolda udaletxeek egiten duten, zaintzen duten eta eguneratua izan behar duen erregistro administratiboa da. INEren instrukzioak eta ikuskatzearen menpe dago. Bi hauen artean adostasunik ez dagoen kasutan, lehendakariak erroldatzearen kontseilua eta beste administrazio orokor eta tokiko ordezkoen informe baten bidez erabakiko du. Erroldaren datuak konfidentzialak dira, legeak babestuta daude baina beste administrazioetara eraman daitezke helburu estatistikoak betetzeko.

Espainian bizi diren pertsona guztiek eskuarki bizi den udaletxeko erroldan izena eman behar dute. Izena emanda dutenek, udaletxe horren biztanleria dira, bizilagunak. Atzerrian bizi diren espainiarrak, udaletxe baten erroldan egon daitezke baina hauteskundeetan boto emateko eskubidea izateko. Erroldan egoteak gainera, ez du modu legalean bizi direnik egiaztatzen ezta indarrean dagoen legegintzak ematen ez dien eskubiderik ematen.

Erroldan inskribatuta egoteak, eskubide eta obligazio batzuk egotea esan nahi du. Garrantzi berezia dauka zerbitzuen diru laguntza eta ezarpenaren eskubideak, horrela edozein bizilagunek erreklamatu dezakelako legeak betetzea.

34. Zein dira Udaleko organoak? Eskema bat egin eta organoen eskumenak laburki adierazi.

1. Udalbatza

Zinegotziak bozkatze unibertsal, libre zuzena eta ezkutuaren bidez aukeratuko dira. Zinegotzi izateko hauteskundetan espainiar guztiek eta Europar Batasuneko biztanleek parte hartu dezakete. Lau urtetik behin ospatuko dira eta hautagairik ez balego, sei hilabete beranduago errepikatuko lirateke. Hautatzeko prozedura desberdina da biztanle kopuruaren arabera. Biztanleri txikiko udaletxetan zerrendak irekiak dira, handiagotan itxiak diren bitartean. Postu banaketa d'Ont sistema bidez egiten da.

Alkatea udalbatzaren osaketaren saioan aukeratzen da, hauteskunderen ondoren zinegotzien ardura izango delarik. Biztanleria txikitako herrietan edozein zinegotzi izan daiteke alkate baina handiagotan zerrenda burua izango da. Gehiengo absolutua lortzen ez bada, boto gehien lortu dituen izango da alkate. Berdinketa kasuan zozketa bidez.

Zentsura mozioari dagokionez, udalbatzaren kide legalaren gehiengo absolutu batek proposatu beharko du. Mandataldi bakoitzeko, zinegotzi batek zentsura mozio bakarria sinatu ahal izango du. Bestetik, alkateak konfidantza mozioa ere proposa dezake. Onartzen ez bada, bere kargua utzi beharko du.

Udalbatzan eskubide eta betebeharrak daude eta horrekin batera bateraezintasunak. Azken hauetan, udalbatzaren kideek ezin dutela udaletxean bertan beste lanpostu bat izan egongo litzateke adibidez.

2. Osoko bilkura

Zinegotzi guztiek osatzen dute eta alkatea da buru. Hainbat funtzio dituzte: udal gobernuko organoen kontrol eta fiskalizazioa, arau/ordenamendu/ordenantzak gainditzea, prosupuestuen inguruko boterea...

3. Alkatea

Udaletxe guztietan ezinbestekoa. Udalbatzaren lehendakaria da. Gobernu eta udaletxearen administrazioaren funtzio adierazgarriak eta betearazleak betetzen ditu. Gaur egun, alkatearen egoera indartu da, egonkortasun bat emateko asmoz.

4. Alkateordea

Udaletxe guztitan egon ohi dira. Alkateak izendatuko ditu, tokiko gobernuaren bilkuraren artean eta zinegotzien artean. Alkatea ez dagoenean ordekatuko dute.

5. Tokiko gobernuaren bilkura

5.000 biztanle baina gehiagoko udaletxe guztietan beharrezkoa da. Alkateari laguntza emango dion bilkura da.

6. Batzorde informatiboa

5.000 biztanle baina gehiagoko udaletxetan ematen dira. Osoko bilkurak erabaki behar duen gaien ikasketak edo informeak egiten dituzte. Alderdi politiko guztiek haien zinegotzien bidez parte hartu dezakete. Proporzionaltasuna hala ere kontuan hartuko da.

7. Iradokizun eta eskaeren batzorde berezia

Sortu berria da. Biztanle handiko udaletxetan existitu behar da. Helburua bizilagunen eskubideen defentsa udal administrazioaren aurrean gauzatzea da. Zerbitzuak hobetzeko aholkuak ematen ditu. Alderdi desberdinetako zinegotziek osatuko dute.

8. Kontuen batzorde berezia

Helburua udaleko kontuen ikerketa ikasketa eta informea egitea da. Osoko bilkuran jakitera emango dira Kontu auzitegiaren aurrean onartzeko. Alderdi politiko guztien kideek osatzen dute.

9. Beste organo osagarriak

35. Nola funtzionatzen du osoko bilkurak?

37. Ze eskumen mota dituzte udalek?

Legeak aitortzen dizkie eta ez Konstituzioak. Botere publikoa definitzen duten lege sektorialek alegia. Honek bat egin beharko du Udal Autonomiaren europako Gutunarekin. LBRLk marko orokorra zehazten du, Erkidegoko legegileak errespetatu beharko duelarik. Marko orokor hau kontuan izanda, irizpide hauen arabera banatzen dira udal eskumenak:

- ❖ Eskumen orokorreko klausula eta zerbitzu edo jardueren udalekotza. Bizilagunen aspirazio eta beharrak asetzeko zerbitzuak bere baitan har ditzake udalak. Klausula orokor bat denez, interes orokorra dago horren atzetik eta izaera sozial, kultural... batera bideratuta egongo dira. Praktikan zerbitzu hauek ugariak dira, margen diskrezional handia dutelarik zerbitzu hauek eskaintzeko. Jarduera ekonomikoak izan daitezke bestalde. Zerbitzu ekonomiko hauek eskaini ditzakete konkurrentzia askearekin enpresa pribatuarekin bat, baina beti ere kompetentzia ekonomikoa bortxatzen ez bada.
- ❖ Udalak materia desberdinetan eskumen propioa izango dute. LBRLk 25. artikuluan eskumen desberdinak esleitu dizkiete. LBRLk hala ere erreferentzia egiten die baiina ez ditu eskumen hauek zenbatzen, lege sektorialek zenbatuko dituztelako. Normalean eskumen konpartituak izaten dira beste administrazio batzuekin eta udalaren eskumenak askotan baldintzatuak geratzen dira Erkidegoko edo Estatuko programa ezberdinak direla eta. Hala ere, kolaborazioaren bidez aurrera eraman daitezke programa horiek.
- ❖ Nahitaezko zerbitzuak. LBRLk 26. artikuluan udalerriak gutxieneko zerbitzu batzuk bermatu behar dituela adierazten du. Beharrezkoa da horretarako zerbitzu horiek sortzea eta mantentzea udal aurrekontuetatik partida bat zehaztuz. Lege sektorialek sor ditzakete hauek eta udalerri txikienen kasuan, kooperazioa edo asistentzia aurreikusita dago zerbitzu hauek eskaintzeko gai izan daitezen.
- ❖ Zerbitzu gehigarriak. LBRLko 27. artikulua Estatuaren edo Erkidegoko administrazioak posible duela eskumen propioak udalerriei esleitzea adierazten du. Baldintza bakarra, horren eraginkortasuna hobetzea izango da. Esleitu dena eskumena egikaritzea da, legeak oso modu hertsian arautzen du. Normalean administrazioaren erabaki baten bidez esleitzea da, udalerriaren onarpena izanda. Modu espresu batean zehaztu beharko dira edukia denbora eta baldintzak.

39. Ze eskumen dituzte probintziek?

40. Udala eta probintziaz gain, ba al dago beste toki-erakunderik? Aipatu bakoitzaren ezaugarri nagusiak

Konstituzioak 141.3 artikuluan udalerrien elkarrekin sortzea onartzen duenez, LBRLk autonomi estatutuek eta Erkidegoetako legeek ente desberdinen sorrera ahalbidetzen dute. Honek udal

administrazioaren pluralitatearen irudi bat sortzen du eta ondorioz, LBRLk gutxieneko arau batzuk ezarri ditu. Praktikan ez dute berebiziko garrantzia izango, beraien papera probintzien eta udalerrien administrazioa indartzea izan delako.

❖ Eskualdeak

Autonomi Estatutu gehienek erreferentzia egiten diote. Udalen gaineko ente publiko bati egiten diote erreferentzia eta Erkidegoek udalerri desberdinak batuz sor ditzakete. Legeak zehazten ditu luzera, konposizioa, funtzionamendua... Honek ezingo du udalerrien derrigorrezko zerbitzuak ez betetzea ekarri.

❖ Metropoli barrutia

Jende asko bizi den udalerrietan txertatzen dira. Sorrerarako bertan txertatuko diren udalen errepresentazioa derrigorrezkoa dela eskatuko da. Gaur egun, entitateak bere baitan ez dira existitzen ez delako erraza udalerri desberdinen interesak bermatzea.

❖ Mankomunitatea

Udalen asoziazio boluntario bat da eta obra eta zerbitzuak batera exekutatzeko erabili da. Izaera boluntarioa dutelako dira gehien erabiltzen direnak. 1000 inguru daude erregistroan inskribatuta. Ez da beharrezkoa mankomunitatea sortzen duten udalerriak probintzia berekoak izatea. Hala ere, ezin dute guztiz asumitu udalerriarenak diren eskumenak, fusio bat sortuko litzatekelako. Mankomunitatea ordezkatzeko udaletxearen ordezkariak izendatzen dira.

❖ Beste udalerri elkarte

Legedi orokorrak finkatutako formula ezberdinez gain, beste udalerri elkarte desberdinak aitortzen dira, tradizioaren ondorioz sortutakoak adibidez.

❖ Patzuergoak

Administrazio mota desberdinak integratzen ditu. Hauek posible dute enpresa edo titulartasun pribatua dituzten erakundeak barnehartzea. Eginkizuna zerbitzu publikoak eskaintzea izango da, beti ere, barnebiltzen dituen administrazioen esku daudenak. Edukia legedi sektorialetan aurkituko da gehien bat. Boluntarioki sortzen dira eta estatutuak arautzen dute barne legedia

❖ Udal entitate txikiagoak

Udalerria baino txikiagoak dira eta pertsonalitate juridikoa administrazioaren deszentralizazioaren ondorioz sortutako organoei. Normalean baserri inguru edo herri oso txikietan egon ohi dira. Erregulazioa erkidegoek egingo dute baina modu ordezkari batean LBRL egongo da.

42. Ze nolako kontrol mota gauzatu daitezke toki-administrazioen gain?

Oinarrien legeak hipotesi batzuk jaso ditu:

1. Toki administrazioaren egintzak ordenamendu juridikoa urratzen duenean

Estatuak edo erkidegoko administrazioak, bere eskumen esparruan toki erakundearen erabakiak ordenamendu juridikoa urratu duela uste duenean bi aukera ditu: Alde batetik, ohartarazpena helaraziko dio erabaki hori deusezta dezan. Eskiera hori egiteko 15 eguneko epea izango dute eta arrazoitua izan beharko du, urratutako araua adieraziz.

Beste aukera, zuzenean auzibidean erabakiaren aurka egitea da. Lehenengoa aukeratzen badute, eta hilabeteko epean kasurik egiten ez badiote, bide hau hartzeko aukera izango

dute.

2. Toki erakundearen egintzak Estatuko edo Erkidegoko eskumenei kalte egiten dienean
Administrazio eskudunak 15 eguneko epea dauka erabakiaren aurka jotzeko auzibidean. Idatzian erabakiak eskumenari kalte egiten diola eta urratu diren legezko arauak zehaztu behar dira. Erabakia eteteko eska daiteke, eta aurkapena arrazoitua dela uste badu, auzitegiak lehendabiziko izapidean eteteko aginduko du.

Ezohiko kontrol bideak: zuzeneko bideak

3. Legeak ezarritako betebeharrak betetzen ez direnean eta horrek Estatuaren edo Erkidegoaren eskumenei kaltetzen badie
Honek bi aurrebaldintza ditu: alde batetik legeak zuzenean ezarritako eginbearra ez bete izana eta bestetik ez betetze horrek Estatuari edo Erkidegoari bere eskumena baliatzea oztopatzea. Hau horrela bada, kaltetuak toki administrazioari bere beharra bete behar duela gogoraraziko dio, horretarako epe bat emanez. Epe hori igarota betebeharra bete ez badu, Estatuak edo Erkidegoak beharrezkoak diren neurriak hartuko ditu toki erakundearen kontura eta bere ordeaz.
4. Toki erakundearen erabakiak Espainiaren interes orokorrari kalte handia egiten dionean
Espainiaren interes orokorrari kalte larria egiten zaion kasuak dira. Hauetan, gobernu eskuordeak agindua emango dio korporazioko presidenteari erabakia deuseztatzeko. Toki erakundeak eskaera egin eta erantzuten ez badu, alde batetik gobernu eskuordeak erabakia geldiaraziko du eta beharrezko neurriak hartu eta ondoren, geldiaraztea edo etetea erabaki ondoren, 10 eguneko epean errekurtsioa aurkeztuko du auzibidean
5. Udal kudeaketak interes orokorreari kalte egiteaz gain, betebeharrak konstituzionalak ez betetzea dakarrenean
Honek Konstituzioan ezarritako eginbearrak ez betetzea eta interes orokorra kaltetzea barnehartzen ditu. Kasu hauetan, Ministro Kontseiluak toki korporazioko organoak desegiteko ahalmena izango du. Horretarako bi modu ditu, berak aginduta, Erkidegoko gobernu kontseiluari honen berri emanez, eta gobernu kontseiluak eskatuta, Senatuak horren aldeko erabakia ematen badu. Desegitea erabaki ondoren, hauteskunde-legedi orokorra aplikatu beharko da hauteskunde mugatuak antolatzeko.

Toki erakundeak balia ditzaketen kontrol bideak

1. Toki erakundeek beren eskubide edo interesei kalte egiten dieten Estatuko edo erkidegoko administrazioen jardueren eta erabakien aurka egin dezakege auzitegietan, auzibidean alegia.
2. Estatuak edo Erkidegoek lege bidez toki administrazioaren kontra esku hartzen dutenean, Auzitegi Konstituzionalean aurkeztu hal izango dute toki autonomia aldezteko gatazka, toki autonomia urratzen duten legeen aurka.